

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Bakalářská práce

Zhodnocení výsledků Rozvojových cílů OSN v jižní Africe

Studijní obor: Environmentální studia a udržitelný rozvoj

Forma studia: prezenční

Autor: Kateřina Pospíšilová

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje informací jsem uvedla v seznamu literatury.

V Přerově, dne 10.5. 2017

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala Doc. RNDr. Pavlu Nováčkovi, CSc. za cenné rady a vstřícnost při konzultacích a zpracování bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Kateřina POSPÍŠILOVÁ

Osobní číslo: R140507

Studijní program: B1301 Geografie

Studijní obor: Environmentální studia a udržitelný rozvoj

Název tématu: Zhodnocení výsledků Rozvojových cílů OSN v Jižní Africe

Zadávací katedra: Katedra rozvojových studií

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se bude zabývat tématem Rozvojových cílů tisíciletí v Jižní Africe. Cílem práce bude zhodnocení výsledku jednotlivých rozvojových cílů ve vymezeném časovém období. Práce bude rozdělena do dvou částí. V teoretické části se zaměřím na krátkou charakteristiku OSN, vznik Miléniové deklarace, definice jednotlivých cílů a krátkou charakteristiku nava-
zujících Cílů udržitelného rozvoje. V praktické části provedu analýzu úspěchu, neúspěchu jednotlivých cílů ve vybraném regionu.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

NWONWU, Francis. MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS Achievements and prospects of meeting the targets in Africa. Nakladatelství Afican Books Collective 2008, 288 s. ISBN 9780798302128
MUTASA, Charles, PATERSON Mark. Africa and the Millennium Development Goals: Progress, Problems, and Prospects. 2015, ISBN 978442256255
WILKINSON, Rorden, HULME, David. The Millennium Development Goals and Beyond: Global Development after 2015 (Global Institutions). 2012, 288 s. ISBN-13: 978-0415621649

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: 3. května 2016
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2017

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 3. května 2016

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá zhodnocením výsledků jednotlivých Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe, s příkladem plnění v zemi Malawi.

V roce 2000 podepsaly členské státy Organizace spojených národů na Summitu tisíciletí Miléniovou deklaraci, jejíž součástí byl mezinárodní program týkající se boje proti chudobě a proti problémům, které s ní souvisí – Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs). Právě charakteristika a vznik Organizace spojených národů, Summitu tisíciletí a Miléniové deklarace jsou nejdůležitější kapitoly, kterými se zabývá první část práce.

Program MDGs zahrnoval osm cílů, které měly do roku 2015 zlepšit život a situaci lidí po celém světě. Pokrok, který byl při plnění od roku 1990 do roku 2015 dosažen, je popsán v kapitole *Rozvojové cíle tisíciletí*.

Hlavním cílem této práce a její druhé části je krátce zhodnotit dosažené výsledky MDGs v regionu jižní Afriky a v zemi Malawi.

Klíčová slova

Rozvojové cíle tisíciletí, OSN, Afrika, Miléniová deklarace, rozvojová problematika, jižní Afrika

Abstract

This thesis deals with the evaluation of the results of the Millennium Development Goals in south Africa with an example of fulfillment in Malawi.

In the year 2000 at the Millennium Summit, member states of the United Nations signed the Millennium Declaration which included an international program concerned with fighting poverty and related issues – the Millennium Development Goals (MDGs). It is the characteristics and origin of the United Nations, the Millennium Summit and the Millennium Declaration that are the most important chapters with which deals the first part of the work.

The MDGs program included eight goals to improve the life and situation of people around the world by year 2015. The progress achieved in implementation from 1990 to 2015 is described in the *Millennium Development Goals* chapter.

The primary aim of this thesis and its second part is to briefly assess the MDGs' achievements in the south Africa region and in Malawi.

Keywords

Millennium development goals, UN, Africa, MDGs, Millennium declaration, development, south Africa

OBSAH

Úvod	1
Cíle práce a metodika	2
2 Organizace spojených národů	4
2.1 Společnost národů	5
2.2 Vznik OSN.....	5
2.3 Vztah OSN k udržitelnému rozvoji	6
2.4 Summit tisíciletí	8
2.5 Miléniová deklarace.....	9
3 Rozvojové cíle tisíciletí.....	10
3.1 1. cíl: odstranit extrémní chudobu a hlad	11
3.2 2. cíl: dosáhnout základního vzdělání pro všechny	15
3.3 3. cíl: prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti.....	17
3.4 4. cíl: snížit dětskou úmrtnost.....	19
3.5 5. Cíl: zlepšit zdraví matek	23
3.6 6. cíl: bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem	24
3.7 7. cíl: zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí	27
3.8 8. cíl: budovat světové partnerství pro rozvoj	31
3.9 Celkové zhodnocení programu MDGs	32
4 Cíle udržitelného rozvoje	34
5 Zhodnocení Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe.....	36
5.1 Geografická charakteristika jižní Afriky	36
5.2 Vymezení regionu jižní Afriky	37
5.3 Charakteristika regionu	38
5.4 Zhodnocení Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe	43
6 Příklad plnění Rozvojových cílů tisíciletí v zemi Malawi	45
6.1 Charakteristika Malawi	45
6.2 Zhodnocení úspěšnosti Rozvojových cílů tisíciletí v zemi Malawi	46
Závěr	52

Seznam tabulek:

TABULKA 1 SEZNAM ZKRATEK	10
TABULKA 2 VÝSLEDKY PRVNÍHO CÍLE A JEHO DÍLČÍCH ÚKOLŮ PODLE SVĚTOVÝCH REGIONŮ.....	14
TABULKA 3 DRUHÝ CÍL A POKROK PŘI PLNĚNÍ JEHO DÍLČÍHO ÚKOLU PODLE SVĚTOVÝCH REGIONŮ.....	17
TABULKA 4 POKROK PŘI PLNĚNÍ DÍLČÍCH ÚKOLŮ U TŘETÍHO CÍLE PODLE SVĚTOVÝCH REGIONŮ.....	19
TABULKA 5 ČTVRTÝ CÍL A POKROK PŘI PLNĚNÍ JEHO DÍLČÍHO ÚKOLU V JEDNOTLIVÝCH SVĚTOVÝCH REGIONECH	23
TABULKA 6 PÁTÝ CÍL A POKROK PŘI PLNĚNÍ JEHO DÍLČÍCH ÚKOLŮ VE SVĚTOVÝCH REGIONECH	24
TABULKA 7 ŠESTÝ CÍL A POKROK PŘI PLNĚNÍ JEHO DÍLČÍCH ÚKOLŮ VE SVĚTOVÝCH REGIONECH	27
TABULKA 8 POKROK PŘI PLNĚNÍ SEDMÉHO CÍLE A JEHO DÍLČÍCH ÚKOLŮ V REGIONECH SVĚTA.....	30
TABULKA 9 HODNOTA HDP NA OSOBU VYBRANÝCH STÁTŮ ZA ROK 2015 V USD	40
TABULKA 10 NADĚJE NA DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ V ZEMÍCH JIŽNÍ AFRIKY	41
TABULKA 11 POČET ÚMRTÍ ZPŮSOBENÝCH HIV/AIDS V ZEMÍCH JIŽNÍ AFRIKY, ROK 2015	42

Seznam grafů:

GRAF 1 GLOBÁLNÍ POČET LIDÍ S PŘÍJMY NIŽŠÍMI NEŽ 1,25 USD/DEN	12
GRAF 2 POČET A PODÍL PODVYŽIVENÝCH LIDÍ V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH	13
GRAF 3 POČET DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU, KTERÉ NENASTOPILY DO ŠKOLY VE VYBRANÝCH REGIONECH.....	16
GRAF 4 GLOBÁLNÍ POČET ÚMRTÍ DĚTÍ DO PĚTI LET VĚKU, KOJENCŮ A NOVOROZENCŮ	21
GRAF 5 GLOBÁLNÍ POČET ÚMRTÍ DĚTÍ DO PĚTI LET VĚKU, KOJENCŮ A NOVOROZENCŮ	22

Tabulka 1 Seznam zkratek

Zkratka	Anglický název	Český název
OSN, UN	United Nations	Organizace spojených národů
MDGs	Millennium development goals	Rozvojové cíle tisíciletí
SDGs	Sustainable development goals	Cíle udržitelného rozvoje
UNICEF	United Nations Children`s fund	Dětský fond Organizace spojených národů
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	Organizace pro výživu a zemědělství
UNEP	United Nations Environment Programme	Program OSN pro životní prostředí
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS	Program OSN pro boj proti HIV/AIDS
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ODA	Official development assistance	Oficiální rozvojová pomoc
SADC	Southern African Development Community	Jihoafrické rozvojové společenství
JAR	Republic of South Africa	Jihoafrická republika
HDP, GDP	gross domestic product	hrubý domácí produkt
PRSP	Poverty Reduction Strategy Papers	Strategické dokumenty na snižování chudoby

Úvod

Již několik stovek let patří chudoba a hlad k nejaktuálnějším problémům světa. Fotky a videa podvyživených dětí a chudých lidí bez domova a jídla vídáme dennodenně v televizích a na internetových stránkách. Právě díky globalizaci, turismu a komunikačním technologiím se lidem po celém světě otevřely oči a začali si uvědomovat, jak špatná je situace ve světě. Pomoc rozvojovým zemím zaznamenala prudký nárůst. Lidé po celém světě posílají finanční i materiální pomoc těm potřebným. Až rok 2000 však znamenal významné a obrovské pokroky v pomoci rozvinutých zemí rozvojovým, v mezinárodní spolupráci mezi státy a v pokusu o zlepšení života lidí po celém světě.

Právě na přelomu nového tisíciletí členské státy Organizace spojených národů podepsaly Deklaraci tisíciletí, v rámci které byl přijat program Rozvojové cíle tisíciletí. Program obsahoval osm cílů, které se týkaly největších problémů světa – chudoby, hladu, dětské úmrtnosti, boje s nemocemi a dalších. Hlavním cílem však bylo odstranění extrémní chudoby, hladu a jejich důsledků. Cíle měly být splněné do roku 2015.

Bakalářská práce je psaná v roce 2017, tedy dva roky po ukončení programu MDGs. Dané téma jsem si vybrala především proto, že mě zajímal pokrok ve zlepšení situace v rozvojových zemích, který byl díky plnění cílů dosažen. Proto je součástí práce celosvětové zhodnocení výsledků cílů a krátké zhodnocení výsledků v jednotlivých světových regionech pomocí tabulky.

Hlavním cílem práce a její druhé části je zhodnocení výsledků jednotlivých rozvojových cílů v jižní Africe, se zaměřením na zemi Malawi. Proč právě Malawi? Důvodem pro výběr Malawi je moje plánovaná návštěva této země v říjnu letošního roku.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je vysvětlen vznik Organizace spojených národů, vztah organizace k udržitelnému rozvoji, podepsání Deklarace tisíciletí na Summitu tisíciletí a stručné charakteristiky cílů a jejich dílčích úkolů. V teoretické části jsem se pokusila o celosvětové zhodnocení výsledků cílů.

Ze seznamu literatury uvedené v závěru práce jsem nejvíce využívala elektronické knihy a články vydané Organizací spojených národů.

Cíle práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je seznámit čtenáře s programem Rozvojové cíle tisíciletí. V první části práce jsou popsány základní informace o jednotlivých cílech a jejich podcílech, celosvětové výsledky jejich plnění a celkové zhodnocení programu.

Druhá část práce, která je také hlavním cílem práce, seznamuje čtenáře s plněním cílů v oblasti jižní Afriky. Z důvodu rozdílných výsledků cílů v zemích jižní Afriky a velkému množství dat je větší důraz kladen na zhodnocení výsledků v jihoafrické zemi Malawi. Právě případovou studií založenou na sběru dat týkajících se země Malawi chtěla autorka zjistit úspěšnost plnění cílů v této zemi.

Práce je zpracována rešeršně-kompilační metodou. Prvním krokem před samotným psaním práce byla literární rešerše. Na základě vybraného tématu bakalářské práce (Rozvojové cíle tisíciletí) jsem začala s vyhledáváním relevantní literatury a dat. Bez vyhledání informací před psaním práce by v ní nebylo možné popsat např. přesné výsledky rozvojových cílů, jejich plnění v zemi Malawi, protože tak přesné znalosti o dané problematice nemám. Při sběru informací jsem zjistila, že k mému tématu není dostupných příliš mnoho tištěných zdrojů, a proto jsem využívala především zdroje elektronické. Nejčastěji dostupné z webových stránek Organizace spojených národů. Informace jsem čerpala především z odborných článků, elektronických knih, časopisů, oficiálních dokumentů a zpráv mezinárodních organizací. Ty byly většinou zpracované v anglickém jazyce.

Před použitím zdrojů do své práce jsem se musela rozhodnout, jestli jsou opravdu relevantní. Proto mým dalším krokem byla kritická analýza sesbíraných zdrojů. Bez ní by nebylo možné zjistit, zda jsou zdroje opravdu kvalitní, a pro mou práci relevantní. Po kritickém posouzení literatury jsem relevantní informace použila ve své práci.

Pro psaní přímých citací jsem pro lepší přehlednost zvolila psaní v závorkách průběžně za textem. Citovaný text je psán kurzívou a oddělený uvozovkami. Hned za ním následuje zdroj informace. Zdroje jsou v práci psané tzv. harvardským stylem (jméno, rok). U přímých citací za rokem následuje strana, na které lze citovanou část textu najít. Pokud jsem citaci převzala z webové stránky, je celý zdroj pro lepší přehlednost napsaný v poznámkách pod čarou.

Pro značení nepřímých citací jsem zvolila také harvardský styl, ale bez konkrétní stránky. Text není od zbytku nijak oddělen.

Všechny použité zdroje jsou abecedně seřazené, uvedené v seznamu *použité literatury* v závěrečné části práce.

Práci jsem doplnila systémem poznámek pod čarou, které uvádějí bližší informace, a vysvětlují zkratky.

Součástí práce jsou pro lepší představení problémů zahrnuté tabulky a grafy, které jsem většinou získala z anglicky psaných stránek. Grafy a tabulky jsem přeložila do českého jazyka a upravila. Jejich seznam je na začátku práce.

2 Organizace spojených národů

„OSN nebyla založena proto, aby dovedla lidstvo do nebe, ale aby ho zachránila před peklem. “

Dag Hammarskjöld, 2. generální tajemník OSN (1953–1961)

Organizace spojených národů je mezinárodní organizace založená za účelem udržení světového míru, zajištění kooperace mezi státy a s cílem řešit mezinárodní konflikty mírovými prostředky. Jejími členy se stala převážná většina států světa. V současné době má organizace 193 členů. Posledním státem, který se k organizaci přidal, je Jižní Súdán (14. července 2011). Jednotlivé státy jsou jako členové organizace rovnoprávní a suverénní.

Ghanský diplomat a sedmý generální tajemník Organizace spojených národů (dále jen OSN) – Kofi Atta Annan¹ v knize *Fakta a čísla OSN* organizaci popsal těmito slovy: *“Spojené národy jsou jediným opravdu univerzálním tělesem, na jehož půdě se státy celého světa a lidé, jež zastupují, mohou postavit výzvám dnešní doby. Principy a cíle Charty OSN jsou šířeny každý den po celém světě organizacemi rodiny Spojených národů.”* (Informační centrum OSN v Praze 2005, předmluva)

Organizace má vytyčené hlavní cíle, které se od začátku své existence pokouší naplnit. Mezi hlavní cíle organizace podle Bookmiller (2008, s. 11) patří:

- Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost
- Rozvíjet přátelské vztahy mezi národy
- Dosáhnout mezinárodní kooperace při řešení mezinárodních problémů ekonomického, sociálního a kulturního charakteru a propagovat respekt vůči lidským právům a základním svobodám pro všechny
- Působit jako centrum pomáhající státům v dosahování těchto cílů

Ustavujícím dokumentem je Charta OSN. Dokument je souborem zásad, pravidel a povinností členských států, jimiž se organizace řídí. Podle Charty je OSN tvořena šesti základními orgány. Jsou jimi: Valné shromáždění (nejvyšší orgán OSN), Rada bezpečnosti, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada, Mezinárodní soudní dvůr, Sekretariát OSN. Všechny tyto orgány sídlí v newyorské centrále. Výjimkou je Mezinárodní soudní dvůr se sídlem v Haagu (Informační centrum OSN v Praze 2014).

¹ Ve funkci tajemníka OSN od 1. ledna 1997 do 31. prosince 2006

Důležitou osobou organizace je její generální tajemník, v jehož osobě se pojí „*funkce diplomata, obhájce, úředníka, a výkonného ředitele, je symbolem ideálů OSN a mluvčím všech obyvatel planety, zvláště všech chudých a zranitelných.*“ (Informační centrum OSN v Praze 2005, s. 13)

Od 1. ledna 2017 je ve funkci portugalský politik António Guterres, který je již devátý v pořadí.

2.1 Společnost národů

Pokusem o vytvoření mezinárodní organizace pro zajištění míru, bezpečnosti a spolupráce mezi národy po 1. světové válce byl rok 1919, kdy v Paříži, na základě podpisu Versaillské mírové smlouvy, vznikla organizace Společnost národů, nebo také Liga národů (United Nations a Department of Public Information 2014).

Podnětem pro založení Společnosti byla především 1. světová válka. Státy usilovaly o vytvoření systému, který by upravil fungování mezinárodní politiky, spolupráci mezi státy, a byl by prevencí před dalšími válečnými konflikty. V době vzniku se předpokládalo, že organizace bude globální, což znamená, že měla zahrnovat všechny státy světa. Řada států z organizace však vystoupila (např. Itálie, Německo, Japonsko...) a některé státy se členy ani nestaly – USA. Z toho důvodu organizace nebyla schopná prosadit své cíle a její činnosti se staly neefektivními (United Nations a Department of Public Information 2014).

Zánik Společnosti je spojován s počátkem 2. světové války v roce 1939, kdy nedokázala splnit svůj hlavní cíl – zajištění světového míru. Svou činnost oficiálně ukončila v roce 1946. Po ukončení činnosti ji nahradila OSN.

2.2 Vznik OSN

Před vznikem OSN státy zakládaly mezinárodní organizace, které měly zlepšit situaci a kooperaci v jednotlivých oblastech světa. Myšlenka vytvořit mezinárodní organizaci, která nastolí mír, ukončí války a zlepší kooperaci států, vznikla během 2. světové války. Státy si uvědomily, že jediným řešením je vytvoření mezinárodní organizace, ve které budou spolupracovat všechny národy světa.

1. ledna 1942 podepsalo 26 států² Deklaraci Spojených národů. Podpisem Deklarace se státy zavázaly poskytnout hmotnou pomoc a všechny dostupné zdroje v boji proti vojenskému seskupení států – Itálie, Japonska a Německa³ (Hanhimäki 2015). Podpis deklarace znamenal zlepšení mezinárodní spolupráce a pomoci mezi jejími signatáři.

Název organizace byl poprvé použit v samotné Deklaraci OSN v roce 1942. Avšak jako první ho zmínil, respektive navrhl, čtyřikrát zvolený prezident Spojených států amerických – Franklin Delano Roosevelt⁴, který je některými lidmi považován za “otce” organizace. Zástupci států se shodli, že na jeho počest název ponechají (Bookmiller 2008).

Po neúspěchu a rozpadu organizace Společnost národů došlo 26. června 1945 na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Franciscu k založení OSN na základě přijetí Charty OSN. Charta byla přijata padesáti zakládajícími státy, ke kterým se později přidalo Polsko. Aby mohla Charta vstoupit v platnost, musela být ratifikována pěti stálými členy Rady bezpečnosti – Čínou, Velkou Británií, USA, SSSR, Francií. Stalo se tak 24. října 1945, což je považováno za datum oficiálního vzniku OSN (United Nations a Department of Public Information 2014).

Na počest vzniku OSN se 24. říjen uvádí jako Den Organizace spojených národů.

2.3 Vztah OSN k udržitelnému rozvoji

Pojem udržitelný rozvoj byl poprvé definován Světovou komisí OSN pro životní prostředí a rozvoj ve zprávě Naše společná budoucnost v roce 1987: „*Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.*“ (Vaněk et al. 1991, s. 47)

Jinými slovy to znamená, že se společnost musí naučit využívat přírodní a jiné zdroje rozumným způsobem, který nebude mít velký dopad na životní prostředí (dále jen ŽP). První mezinárodní konference o životním prostředí – Konference OSN o životním prostředí, se konala v roce 1972. Jejím výstupem byla Stockholmská deklarace, která byla prvním mezinárodním dokumentem, jež usiloval o ochranu ŽP, a upozorňoval na činnosti a jejich vliv na prostředí. Na základě rozhodnutí Valného shromáždění OSN a diskuzí členů na konferenci ve Stockholmu vznikl v roce 1972 Program OSN pro

² Jugoslávie, Polsko, Norsko, Panama, Holandsko, Lucembursko, Jižní Afrika, Spojené státy americké, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Svaz sovětských socialistických republik, Čína, Belgie, Austrálie, Kanada, Kuba, Kostarika, Československo, Dominikánská republika, Salvador, Řecko, Guatemala, Haiti, Honduras, Indie, Nový Zéland, Nicaragua

³ Osa Berlín- Řím-Tokio

⁴ ve funkci 1933-1945

životní prostředí, který má zajistit větší ochranu ŽP. Mezi jeho hlavní činnosti patří celosvětové monitorování stavu ŽP a zajišťování financí na jeho ochranu, kooperace mezi státy v otázkách ŽP, tvorba mezinárodních smluv na ochranu prostředí a další (Peter P. Rogers et al. 2012).

OSN ve svém snažení o dosažení trvale udržitelného rozvoje a způsobu života nepolevila. Plán (dohoda), který měl ukázat, jak udržitelného rozvoje dosáhnout v praxi, byl cílem konference o životním prostředí, která se konala v roce 1992 v Rio de Janeiru. Oficiální název této doposud největší konference byl - Konference OSN o životním prostředí a rozvoji neboli Summit Země. Výsledkem summitu byly dvě úmluvy a tři dokumenty.

Prvním z nich byla Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji. Deklarace navazovala na Stockholmskou a stala se novým mezinárodním stěžejním dokumentem, ve kterém byly obsaženy návrhy řešení problémů a opatření pro zlepšení kvality ŽP.

Druhým přijatým dokumentem byla Agenda 21, jeden ze základních dokumentů konceptu udržitelného rozvoje. Agenda 21 je brána jako návod, jak dosáhnout udržitelného rozvoje a byla bezesporu nejdůležitějším výstupem konference v Riu. „*V Agendě 21 vlády stanoví detailní plán aktivit, jež by měly změnit vývoj světa od současného neudržitelného modelu hospodářského růstu směrem k procesům, které by dokázaly chránit a obnovovat přírodní zdroje, na nichž jsou růst a vývoj závislé.*“ (Informační centrum OSN v Praze 2005, s. 171)

Třetím důležitým dokumentem přijatým na konferenci byly *Zásady obhospodařování lesů* neboli jak dosáhnout udržitelného zacházení s lesy.

Mezi úmluvy přijaté na konferenci patří *Rámcová úmluva OSN o změně klimatu*. Svým podpisem průmyslově rozvinuté země souhlasily, že se budou snažit snížit emise skleníkových plynů vznikajících spalováním fosilních paliv. První konference o stavu klimatu se konala v roce 1979 v Ženevě.

Poslední důležitou úmluvou a výstupem konference byla *Úmluva o biologické rozmanitosti*, jejíž cílem je zajistit ochranu biodiverzity živočišných a rostlinných druhů a jejich udržitelné využívání (Úmluva o biologické rozmanitosti. AOPK ČR [online])⁵.

V roce 2002 se v Johannesburgu konala konference OSN tzv. Světový summit o udržitelném rozvoji. Cílem bylo zkontrolovat dosažené úspěchy po Riu 1992. Mezi dokumenty přijaté na konferenci patří Johannesburgská deklarace o udržitelném rozvoji,

⁵ Úmluva o biologické rozmanitosti. AOPK ČR [online]. Copyright © 2017 [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvuy/umluva-o-biologicke-rozmanitosti/>

která obsahuje 37 bodů. Jejím nedostatkem je, že jednotlivé body nejsou detailně popsány, a zaměřené na konkrétní oblasti a problémy (Nováček 2010).

Druhým výstupem byl Implementační plán, jež obsahuje návod, jak dosáhnout udržitelného rozvoje na národní a mezinárodní úrovni v praxi. Skládá se ze 170ti bodů. Stejně jako deklarace neobsahuje konkrétní řešení a opatření, z toho důvodu byl kritizován (Peter P. Rogers et al. 2012).

Dvacet let po Summitu Země se v roce 2012 v Riu konala Konference OSN o udržitelném rozvoji, známá spíše jako Rio+20. Konference se stala s přibližně 45 400 delegáty doposud největší v historii (MŽP ČR 2010). Hlavním dokumentem přijatým na konferenci byla deklarace „Budoucnost, kterou chceme“. Skládá se z šesti částí, např. Naše společné vize, Zelená ekonomika v kontextu udržitelného rozvoje a odstranění chudoby, Obnovení politických závazků OSN a další (Koivurova 2014). Součástí dokumentu je i program Cíle udržitelného rozvoje, který navazuje na Rozvojové cíle tisíciletí.

2.4 Summit tisíciletí

„My, hlavy států a vlád, jsme se ve dnech 6. až 8. září, na úsvitu nového milénia, sešli v sídle OSN v New Yorku, abychom stvrdili svou důvěru v OSN a její Chartu, jako nepostradatelným základům míru, prosperity a spravedlnosti ve světě. Jsme si vědomi toho, že kromě vlastní individuální odpovědnosti ke svým vlastním společnostem máme i kolektivní odpovědnost bránit zásady lidské důstojnosti, rovnosti a spravedlnosti v globálním měřítku”. (OSN Praha. OSN Praha [online])⁶

Do té doby největší setkání nejvyšších představitelů států v sídle Organizace spojených národů v New Yorku se konalo 6. – 8. září roku 2000. Odtud název Summit tisíciletí, který odkazuje na přechod z jednoho tisíciletí do dalšího.

Summitu se zúčastnilo více než 180 představitelů států a vlád. Státníci se na setkání zabývali rolí OSN v 21. století, hledáním společných řešení nejzávažnějších problémů té doby, otázkou mírových operací a kooperací mezi státy, zvětšujícími se rozdíly mezi vyspělými⁷ a rozvojovými⁸ státy a podpisem mezinárodních smluv.

Třídenní jednání v New Yorku skončilo ratifikací *Miléniové deklarace* 8. září 2000.

⁶ OSN Praha. OSN Praha [online]. Copyright © 2005 UNIC Praha [cit. 03.04.2017]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=689>

⁷ vysoký hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele, rozvinutý průmysl

⁸ vysoký podíl obyvatelstva pracujícího v zemědělství, ekonomicky méně rozvinuté země s nízkým hrubým národním produktem na jednoho obyvatele

2.5 Miléniová deklarace

Deklarace tisíciletí byla podepsána v newyorském sídle OSN roku 2000. Podepsalo ji všech 189⁹ členských zemí OSN.

Svémi podpisy státy souhlasily s cíli Organizace spojených národů: *“Potvrzujeme svůj závazek cítit cíle a zásady Charty Spojených národů, které se ukázaly být nadčasové a univerzální. Jejich význam a inspirativnost se zvyšují s tím, jak vzrůstá propojení a vzájemná závislost mezi národy a lidmi.”* (OSN Praha. OSN Praha [online])¹⁰

Jednotlivé cíle mají přispět ke zlepšení života lidí po celém světě. *„Cíle reprezentují lidské potřeby a základní práva, které každý jedinec na světě má právo si užít - osvobození od extrémní chudoby a hladu, kvalitní vzdělání, produktivní a důstojné zaměstnání, dobré zdraví a přístřeší, právo žen porodit dítě aniž by tím riskovaly své životy; a svět, kde zachování životního prostředí je prioritou a kde je rovnost mezi muži a ženami.“* (Organizace spojených národů 2010, s. 3)

Součástí deklarace jsou také základní hodnoty, které by měly být součástí mezinárodních vztahů nového tisíciletí. Jsou jimi svoboda, rovnost, tolerance, solidarita, ohleduplnost vůči přírodě a sdílená odpovědnost.

V sedmém odstavci jsou zahrnuty zvláštní cíle, jimž státy, které podepsaly deklaraci, přiřkládají mimořádný význam (OSN Praha. OSN Praha [online])¹¹:

- Mír, bezpečnost, odzbrojení
- Rozvoj a odstraňování chudoby
- Ochrana společného prostředí
- Lidská práva
- Demokracie a právní řád
- Ochrana zranitelných a bezbranných
- Řešení zvláštních potřeb afrického kontinentu
- Posílení Spojených národů

Nejdůležitější součástí Miléniové deklarace je program Rozvojové cíle tisíciletí (dále MDGs), který má zlepšit situaci v rozvojových zemích, a pomoci k odstranění největších problémů světa.

⁹ od roku 2011 je členů 193 (poslední: Jižní Súdán)

¹⁰ OSN Praha. OSN Praha [online]. Copyright © 2005 UNIC Praha [cit. 03.04.2017]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz>

¹¹ id.

3 Rozvojové cíle tisíciletí

Agenda MDGs přijatá na Miléniové konferenci v roce 2000 obsahuje osm hlavních cílů. Tyto se dále dělí do osmnácti dílčích cílů, které upřesňují, čeho mělo být do roku 2015 dosaženo. Pro jejich kvantitativní¹², přesnější vyjádření a sledování pokroku v plnění bylo stanoveno 48 indikátorů¹³ (např. podíl veškeré využívané vody, podíl zalesněné půdy, poměr zaměstnaných v populaci...). Výchozím rokem plnění byl rok 1990 (Wilkinson a Hulme 2012).

Prvních sedm cílů bylo zaměřeno na snížení chudoby a jejich příčin (např. dětská úmrtnost, hlad, špatný zdravotní stav obyvatel...). Osmý cíl se týkal budování partnerství mezi rozvinutými zeměmi.

Organizace spojených národů projevila zájem o snížení chudoby již na počátku padesátých let. Teprve až s podpisem Miléniové deklarace v roce 2000 se však tato snaha proměnila v činy. Program MDGs byl brán jako největší prostředek v boji proti chudobě ve všech dimenzích. Z toho důvodu spolu cíle souvisely a byly vzájemně propojené. Zlepšení jednoho problému mělo vliv na další problémy.

Pokroky v plnění cílů státníci prodiskutovali na schůzích v sídle OSN v New Yorku. Průběžné schůze se konaly např. v roce 2005 a 2010.

Plnění MDGs bylo samozřejmě v každé zemi odlišné. Některé země zaznamenaly obrovské pokroky, zatímco v jiných nedošlo téměř k žádným změnám.

Data použitá níže v jednotlivých podkapitolách ke zhodnocení globálních výsledků každého z podcílů, a není u nich uveden zdroj, pochází z *The Millennium Development Goals Report 2015, Summary* (United Nations 2015).

Pro zhodnocení výsledků každého cíle v jednotlivých světových regionech používám tabulku *The Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart*¹⁴. Výsledky v regionech jsou samozřejmě odlišné od výsledků v jednotlivých státech.

¹² vyčíslitelný

¹³ ukazatel, který udává konkrétní hodnoty, podle kterých se měří naplnění konkrétního cíle

¹⁴ Welcome to the United Nations [online]. Copyright © Ig [cit. 03.04.2017]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20PC%20final.pdf

Hlavní Rozvojové cíle tisíciletí a jejich dílčí úkoly:

3.1 1. cíl: odstranit extrémní chudobu a hlad

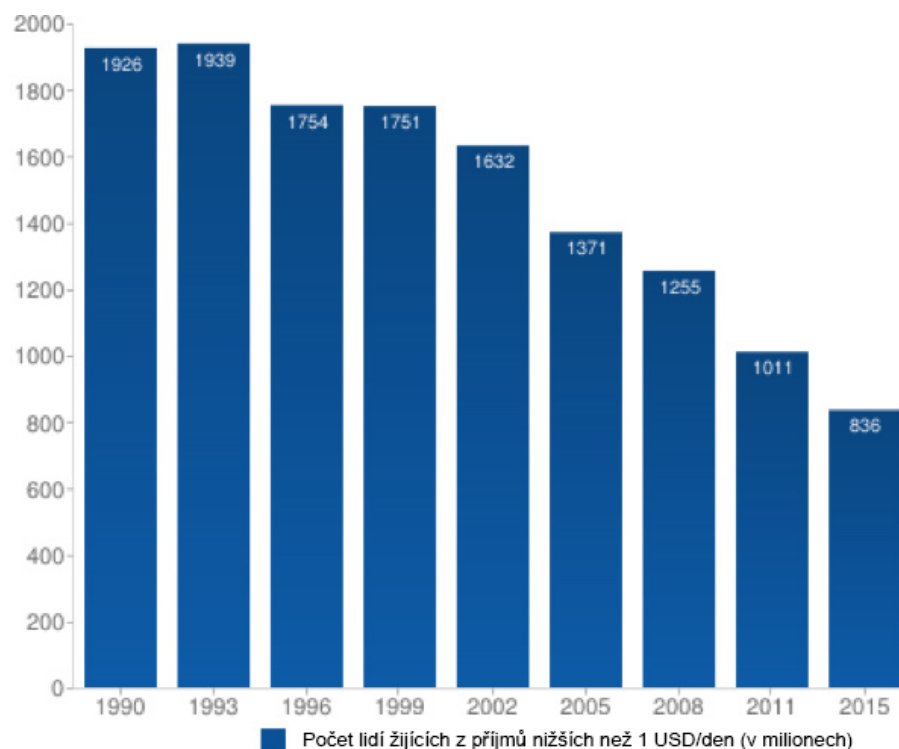
S rostoucí populací roste chudoba a hlad po celém světě. Výstižně tento problém ve své teorii o růstu populace popsal anglický ekonom Thomas R. Malthus. V díle *Esej o principu populace* říká, že: „*Populace, je-li nekontrolovaná, narůstá geometrickou řadou. Potraviny rostou jen matematickou řadou...Zákon přírody, jenž produkuje jídlo nutné k obživě člověka, ale rovněž určuje, že účinky těchto dvou nestejných sil – růst populace i růst potravinových zdrojů – musí být udržovány v rovnováze.*“ (Thomas Robert Malthus 2002, s. 11)

Z toho vyplývá, že problémem nejen dnešního světa je rychlý růst populace a pomalý růst potravinových, přírodních a jiných zdrojů.

Právě odstraněním extrémní chudoby a hladu, jejími příčinami a důsledky se zabývá první z cílů tisíciletí. S prvním cílem souvisí všechny ostatní MDGs, proto byl tento cíl považován za jeden z hlavních a nejvíce sledovaných. Pokud dojde ke snížení chudoby a hladu,lepší se zdraví matek, sníží se dětská úmrtnost atd. Z toho důvodu bylo cílem prvního dílčího úkolu **snížit alespoň na polovinu počet lidí, kteří jsou chudí, což znamená, že jejich příjem na den je nižší než 1 USD** (Awortwi et al. 2015). Aby mohl být dílčí cíl naplněn, bylo potřeba zmírnit příčiny chudoby, mezi které patří: ozbrojené konflikty, ekonomické recese, vysoká zadluženost zemí, rostoucí nezaměstnanost, špatné vzdělání, vysoké zaldnění, nerovnoprávnost, obchod s lidmi, nedostatek technologií, přírodní katastrofy, zničené domy a další.

Při zjišťování celosvětových výsledků prvního z dílčích cílů jsem narazila na poměrně uspokojivé výsledky. V rozmezí let 1990-2015 se počet lidí žijících z extrémně nízkého příjmu na den snížil z 36 % na 12 %. Díky poklesu množství lidí s nízkým příjmem poklesl počet pracujících, kteří žili v extrémní chudobě z 900 milionů na 300 milionů. Snížení mělo vliv na celosvětový počet lidí žijících v extrémní chudobě. V roce 1990 to bylo 1,9 miliardy lidí, v roce 2015 „jen“ 836 milionů. Průběh plnění prvního dílčího cíle je patrný na *grafu č. 1* uvedeného níže.

Graf 1 Globální počet lidí s příjmy nižšími než 1,25 USD/den

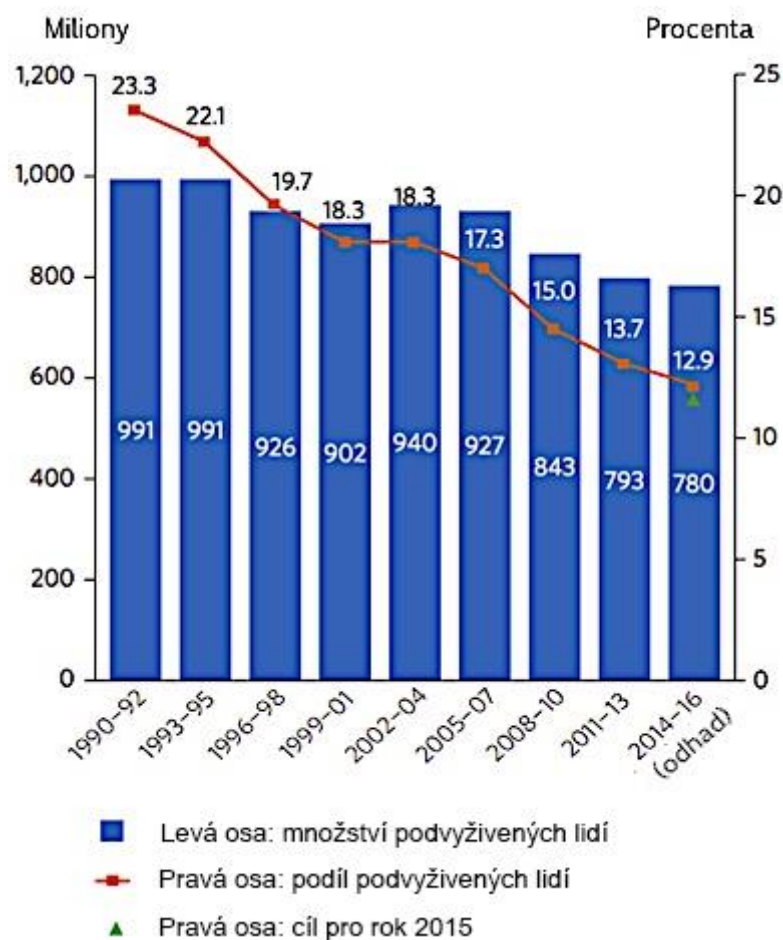
zdroj: The Millennium Development Goals Report, 2015, s. 15

První dílčí cíl lze považovat za úspěšný. Globálního snížení počtu lidí žijících v extrémní chudobě na polovinu bylo dosaženo s předstihem – v roce 2010. Výjimkou však byla subsaharská Afrika, kde je situace i nadále kritická.

Jednou z příčin chudoby je vysoká nezaměstnanost. Pokud by lidé měli práci, měli by příjem a zlepšila by se jejich finanční situace. Proto snahou druhého dílčího cíle bylo **dosáhnout produktivního zaměstnání a práce pro všechny, včetně žen a mladých lidí** (Awortwi et al. 2015). Problémem, který bránil rychlému naplnění dílčího úkolu, bylo velké množství lidí a malé množství pracovních příležitostí. Právě to je příčinou velké nezaměstnanosti, jejímž důsledkem je chudoba.

Velkým problémem chudoby je nedostatek potravin a pitné vody. Proto třetím, a zároveň posledním dílčím cílem, byla snaha **o snížení alespoň na polovinu počtu lidí trpících hladem** (Awortwi et al. 2015). V rozvojových zemích klesl počet podvyživených lidí téměř o polovinu. Z 23,3 % v letech 1990-1992 na 12,9 % v letech 2014-2016 (viz graf č. 2).

Graf 2 Počet a podíl podvyživených lidí v rozvojových zemích

zdroj: The Millennium Development Goals Report, 2015, s. 20

I přes velké pokroky, které byly díky MDG zaznamenány, žije na světě stále několik milionů lidí s nedostatečným přísunem potravin a vody.

Pro lepší představu výsledků v konkrétním světovém regionu jsem přiložila tabulku z *Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart*. V tabulce jsou pokroky dosažené směrem k plnění cíle a stav v zemi před plněním cílů.

Tabulka 2 Výsledky prvního cíle a jeho dílčích úkolů podle světových regionů

Světové regiony	Snížit na polovinu počet extrémně chudých lidí	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Obstojné a placené zaměstnání pro všechny	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Snížit na polovinu počet lidí trpících hladem	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	nízká chudoba	excelentní pokrok	velký deficit	přiměřený pokrok	nízký hlad	excelentní pokrok
subsaharská Afrika	velmi vysoká chudoba	přiměřený pokrok	obrovský deficit	dobrý pokrok	vysoký hlad	přiměřený pokrok
východní Asie	nízká chudoba	excelentní pokrok	mírný deficit	excelentní pokrok	mírný hlad	excelentní pokrok
jihovýchodní Asie	mírná chudoba	excelentní pokrok	velký deficit	dobrý pokrok	mírný hlad	excelentní pokrok
jižní Asie	vysoká chudoba	excelentní pokrok	velký deficit	dobrý pokrok	vysoký hlad	dobrý pokrok
západní Asie	nízká chudoba	dobrý pokrok	velký deficit	nízký pokrok až zhoršení	mírný hlad	nízký pokrok až zhoršení
Oceánie	žádná data	žádná data	obrovský deficit	přiměřený pokrok	mírný hlad	nízký pokrok až zhoršení
Latinská Amerika a Karibik	nízká chudoba	excelentní pokrok	mírný deficit	přiměřený pokrok	mírný hlad	excelentní pokrok
Kavkaz a střední Asie	nízká chudoba	excelentní pokrok	malý deficit	nízký pokrok až zhoršení	mírný hlad	excelentní pokrok

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

V tabulce je zapsán stav v regionech před plněním cílů. V následujícím sloupci je uveden pokrok, který byl směrem k plnění cíle dosáhnout.

3.2 2. cíl: dosáhnout základního vzdělání pro všechny

Stejně jako první MDG souvisí s ostatními, tak i druhý cíl s nimi byl úzce propojen. Podle průzkumů se ukázalo, že je dosažení vzdělání nezbytným faktorem pro splnění zbývajících sedmi cílů. Právě díky obrovskému dopadu tohoto cíle na ostatní měl být splněn o deset let dříve, tedy v roce 2005. Například špatná vzdělanost matek má za následek vysokou dětskou úmrtnost (viz čtvrtý cíl) a vysokou fertilitu. Dalším důležitým poznatkem je, že vzdělaná žena bude chtít pro své dítě dobré vzdělání, stejně jako má ona sama. Avšak pokud bude narůstat chudoba, nebudou mít rodiče dostatek prostředků pro zaplacení alespoň základního vzdělání svých dětí. Děti žijící v chudých rodinách mají omezené možnosti vzdělání. „*Nejdůležitějším faktorem, který zabraňuje dětem v získání základního vzdělání, je chudoba jejich rodičů. Děti z chudých rodin mají třikrát menší šanci získat vzdělání, než děti z bohatších rodin.*“ (Educon, 2013, s. 7)¹⁵

Nejvíce dětí bez možnosti navštěvovat školu pochází ze zemědělských oblastí. Podle FAO¹⁶ je to až 80 % z 57 milionů dětí. Důvodem je vzdálenost místa bydliště od škol, nemoci, pracovní povinnosti, podvýživa atd. Dalšími důležitými faktory, které brání plnění MDG, jsou mimo jiné i nedostatek učitelů, diskriminace, vzdálenost škol od místa bydliště a jejich nedostatek, doprava, nedostatečné finance, válečné konflikty...

Po celém světě žije řada dětí školního věku, které školu nenavštěvují, a nebo ji z nějakého důvodu nedokončili. V rozvojových zemích se často stává, že děti školu nedokončí kvůli domácím pracím, nedostatku financí, nebo nemocem. Proto se dílčí úkol u druhého MDG zaměřil nejen na **zajištění základního vzdělání pro děti po celém světě, bez rozdílu pohlaví, ale i na jeho dokončení** (Awortwi et al. 2015).

Při vyhodnocování výsledků v roce 2015 bylo zaznamenáno několik pokroků. V roce 2015 navštěvovalo základní školu 91 % dětí, zatímco na přelomu tisíciletí 83 %. I když se tento pokrok zdá být malý, je třeba si uvědomit, kolik nových dětí dostalo šanci se vzdělat a tudíž šanci na lepší život.

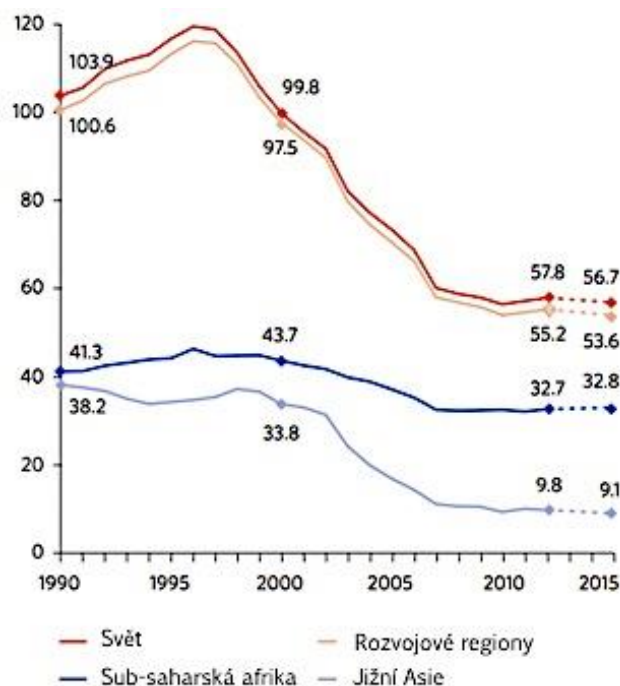
Z důvodu zvýšení míry školní docházky vzrostl rovněž i počet dětí školního věku, které by měly navštěvovat základní školu, ale z různých důvodů nenavštěvovaly. Ze přibližně

¹⁵ Rozvojové cíle tisíciletí: Home: ČpCH [online]. Copyright © [cit. 04.04.2017]. Dostupné z: http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/brozura_cpch_parlamentni_debata_2007.pdf

¹⁶ Food and Agriculture Organization of the UN dostupné z: <http://www.fao.org/childdlabouragriculture/en/>

104 milionů v roce 1990 klesl jejich počet na necelých 57 milionů v roce 2015 (viz graf č. 3).

Graf 3 Počet dětí školního věku, které nenastoupily do školy ve vybraných regionech

zdroj: The Millennium Development Goals Report, 2015, s. 2

V důsledku zvýšení míry školní docházky byl v rozmezí let 1990-2015 zaznamenán globální pokrok v míře gramotnosti mladých lidí (15-24 let) a zmenšily se rozdíly ve vzdělání mužů a žen. Míra gramotnosti se zvýšila z 83 % na 91 %. I přesto však žije ve světě několik milionů mladých, kteří jsou negramotní. V roce 2015 to bylo 103 milionů. I přes velké pokroky týkající se tohoto cíle se nepodařilo dílčí cíl naplnit ve všech zemích. Stále je ve světě několik tisíc dětí, které nemají možnost navštěvovat školu, nebo ji nedokončili. Odhaduje se, že v roce 2015 jedno z deseti dětí školního věku školu nenavštěvovalo - nedostavilo se k zápisu (MDG Monitor)¹⁷.

Plnění dílčího cíle ve světových regionech je patrné z tabulky č. 3 níže.

¹⁷ MDG 2: -Achieve universal primary education. Millennium Development Goals - UN Millennium Project [online]. Dostupné z: <http://www.mdgmonitor.org/mdg-2-achieve-universal-primary-education/>

Tabulka 3 Druhý cíl a pokrok při plnění jeho dílčího úkolu podle světových regionů

Světové regiony	Zajištění základního vzdělání pro děti po celém světě	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	vysoký počet zápisů do škol	excelentní pokrok
subsaharská Afrika	přiměřený počet zápisů do škol	ucházející pokrok
východní Asie	vysoký počet zápisů do škol	excelentní pokrok
jihovýchodní Asie	vysoký počet zápisů do škol	dobrý pokrok
jižní Asie	vysoký počet zápisů do škol	dobrý pokrok
západní Asie	vysoký počet zápisů do škol	dobrý pokrok
Oceánie	vysoký počet zápisů do škol	dobrý pokrok
Latinská Amerika a Karibik	vysoký počet zápisů do škol	ucházející pokrok
Kavkaz a střední Asie	vysoký počet zápisů do škol	ucházející pokrok

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

V tabulce jsou uvedena data před plněním cíle a pokrok, kterého bylo při plnění dosaženo. Je zřejmé, že ke zlepšení došlo v každém regionu.

3.3 3. cíl: prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti

Třetí rozvojový cíl je také propojen s ostatními. Tento cíl si kladl za důraz prosadit rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti, s čímž úzce souvisí právě nízké vzdělání a negramotnost (viz druhý MDG). Bez vzdělání nebudou mít ženy a dívky možnost najít si lépe placenou práci a plně se zapojit do sociálního a ekonomického života. Právě kvůli nerovnoprávnosti žije na světě více chudých žen než mužů. Kvůli nerovnosti pohlaví ve vzdělání a vysokým rozdílům mezi gramotností mužů a žen vznikl v souvislosti se třetím MDG dílčí úkol, který chtěl **odstranit nerovnost mezi pohlavími na všech úrovních vzdělání** (Awortwi et al. 2015). Při globálním vyhodnocení výsledků v roce 2015 bylo zjištěno, že od roku 1990 vzrostl počet dívek navštěvujících školu. Rozvojové země jako celek dosáhly odstranění disparity mezi muži a ženami ve všech úrovních vzdělání. Samozřejmě v některých zemích byl úspěch větší, a v některých naopak skoro žádný.

Role žen ve společnosti je především spjata s tradicemi. Žena plní roli matky, manželky, má být doma a starat se o domácnost. Kvůli práci v domácnosti ženám nezbyvá čas hledat si práci a plně se rozvíjet. Ženy a dívky však nemusí být diskriminovány jen rodinou. Za nerovnoprávností může být stát, a nebo společnost, ve které vyrůstají.

Problémem je rovněž nízké zastoupení žen ve vládách jednotlivých zemí, kvůli kterému mají pouze omezený vliv na chod společnosti, politické rozhodování a rozvoj země. Proto se k cíli váže dílčí úkol, který se snažil **zvýšit množství žen v politice (v parlamentech)** (Awortwi et al. 2015). Progres tohoto úkolu byl velmi pomalý, avšak poměrně úspěšný. Podíl žen v politice se v období let 1990-2015 téměř zdvojnásobil a od roku 1990 má téměř 90 % zemí ve svých parlamentech více žen.

Třetím úkolem byla snaha **o zvýšení podílu žen pracujících za mzdu i v nezemědělském sektoru** (Awortwi et al. 2015). Právě díky posílení role ve společnosti mají ženy možnost pracovat mimo zemědělský sektor. Dnes globálně tvoří přibližně 41 % pracovníků, zatímco v roce 1990 to bylo 35 %.

Avšak rozdíl mezi muži a ženami na trhu práce přetrvává. Procento pracujících mužů v produktivním věku bylo v roce 2015 77 %, zatímco u žen pouze 50 %. Údaje berou v úvahu pouze lidi v produktivním věku, tedy od patnácti let.

Plnění dílčích cílů v jednotlivých regionech lze sledovat v tabulce č. 4. Ve sloupci je situace před plněním cílů a pokrok, který byl směrem k naplnění cíle dosažen.

Tabulka 4 Pokrok při plnění dílčích úkolů u třetího cíle podle světových regionů

Světové regiony	Rovnocenný zápis do škol pro dívky jako pro chlapce	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Podíl žen, které dostávají zapláceno v práci	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Zvýšit zastoupení žen v parlamentech	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	blízko rovnosti	dobrý pokrok	nízký podíl	nízký pokrok až zhoršení	mírné zastoupení	dobrý pokrok
subsaharská Afrika	blízko rovnosti	dobrý pokrok	průměrný podíl	dobrý pokrok	mírné zastoupení	dobrý pokrok
východní Asie	rovnost	excelentní pokrok	vysoký podíl	excelentní pokrok	mírné zastoupení	nízký pokrok až zhoršení
jihovýchodní Asie	rovnost	excelentní pokrok	průměrný podíl	přiměřený pokrok	nízké zastoupení	dobrý pokrok
jižní Asie	rovnost	excelentní pokrok	nízký podíl	dobrý pokrok	nízké zastoupení	dobrý pokrok
západní Asie	blízko rovnosti	dobrý pokrok	nízký podíl	přiměřený pokrok	nízké zastoupení	přiměřený pokrok
Oceánie	blízko rovnosti	přiměřený pokrok	průměrný podíl	přiměřený pokrok	velmi nízké	nízký pokrok až zhoršení
Latinská Amerika a Karibik	rovnost	excelentní pokrok	vysoký podíl	excelentní pokrok	mírné zastoupení	dobrý pokrok
Kavkaz a střední Asie	rovnost	excelentní pokrok	vysoký podíl	excelentní pokrok	nízké zastoupení	dobrý pokrok

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

V některých regionech byly zaznamenány obrovské pokroky, naopak jinde zůstala situace téměř beze změny nebo došlo ke zhoršení.

3.4 4. cíl: snížit dětskou úmrtnost

Každý rok ve světě umírá několik milionů dětí. Denně podle organizace UNICEF umírá více jak 26 000 dětí. V roce 1990, který je brán jako počátek plnění MDGs, zemřelo z tisíce živě narozených dětí průměrně 93. Čísla jsou alarmující, a proto není pochyb,

proč bylo snížení dětské úmrtnosti zařazené do programu MDGs, a proč bylo cílem dílčího úkolu **snížit dětskou úmrtnost o dvě třetiny** (Awortwi et al. 2015).

Co představuje pojem dětská úmrtnost? Jedná se o úmrtnost kojenců a dětí do pátého roku života.

Mezi nejčastější příčiny úmrtí dětí podle organizace UNICEF¹⁸ patří:

- zápal plic
- předčasný porod
- komplikace během porodu
- průjemová onemocnění
- sepse, infekce
- malárie
- HIV/AIDS
- spalničky

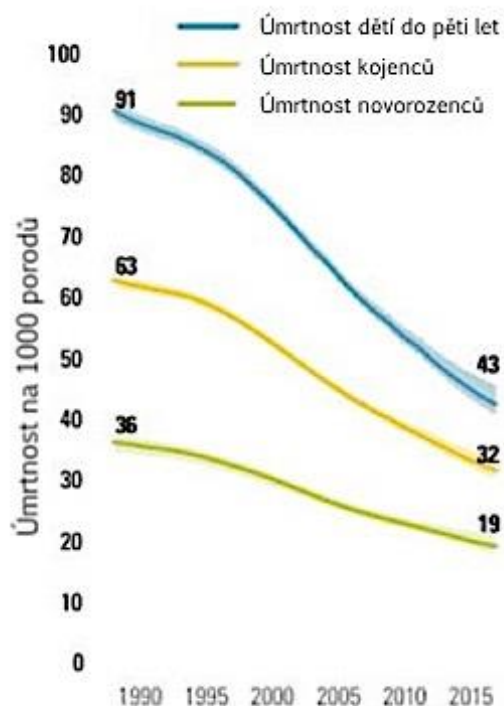
Vysoká dětská úmrtnost souvisí především se špatnou úrovní zdravotnictví, nízkou vzdělaností a informovaností matek, postavením žen v domácnosti, nedostatkem potravin a vodních zdrojů. Právě nedostatek potravinových zdrojů a nezávadné pitné vody je příčinou úmrtnosti 53 % dětí do věku 5ti let. Z uvedeného vyplývá těsné propojení tohoto cíle s dalšími cíli.

V hodnotícím období MDGs (1990-2015) klesla globální míra úmrtnosti dětí do pěti let podle organizace UNICEF z 90ti na 43 úmrtí na 1000 živě narozených¹⁹ (viz *graf č. 4*). Není to nijak obrovský pokrok, ale i přesto znamená velké úspěchy.

¹⁸ UNICEF STATISTICS [online]. Dostupné z: <https://data.unicef.org/topic/child-survival/under-five-mortality/>

¹⁹ *ibid.*

Graf 4 Globální počet úmrtí dětí do pěti let věku, kojenců a novorozenců

zdroj: UNICEF: data.unicef.org

Nejvyšší hodnoty dětské úmrtnosti vykazují rozvojové země, především Afrika. V rozvojových zemích je typický rychlý populační růst a vysoká natalita s také vysokou úmrtností. I přes tyto dva faktory se díky MDGs podařilo globálně snížit úmrtnost dětí do pěti let věku z 12,7 milionů (1990) na přibližně 6 milionů (2015). Celosvětově se od roku 1990 podařilo míru úmrtnosti dětí snížit zhruba trojnásobně. Pokrok ve snížení míry úmrtnosti je zaznamenán na *grafu č. 5* níže. Z výše uvedeného lze vidět, že dětská úmrtnost je problém, se kterým lze bojovat.

Graf 5 Globální počet úmrtí dětí do pěti let věku, kojenců a novorozenců

zdroj: UNICEF: data.unicef.org

Na vliv dětské úmrtnosti má vliv i úroveň zdravotnictví. Záslouhou očkování proti spalničkám klesl celosvětově počet dětí s touto nemocí v hodnoceném období 2000-2013 téměř o 63 %. Vakcína byla v roce 2013 podána přibližně 84 % dětí, což je o 11 % více než v roce 2000.

Pro představení pokroků při plnění dílčích cílů čtvrtého z MDGs v jednotlivých světových regionech je níže přiložená tabulka (č. 5).

Tabulka 5 Čtvrtý cíl a pokrok při plnění jeho dílčího úkolu v jednotlivých světových regionech

Světové regiony	Cíl 4 - snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do pěti let (úroveň před plněním cíle)	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle při vyhodnocení v roce 2015
severní Afrika	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
subsaharská Afrika	vysoká úmrtnost	dobrý pokrok
východní Asie	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
jihovýchodní Asie	mírná úmrtnost	dobrý pokrok
jižní Asie	mírná úmrtnost	dobrý pokrok
západní Asie	nízká úmrtnost	dobrý pokrok
Oceánie	mírná úmrtnost	ucházející pokrok
Latinská Amerika a Karibik	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
Kavkaz a střední Asie	nízká úmrtnost	dobrý pokrok

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

Je zřejmé, že ve všech oblastech došlo ke snížení dětské úmrtnosti.

3.5 5. Cíl: zlepšit zdraví matek

Pátý z cílů si kladl za důraz zlepšit zdraví matek. Nešlo tedy jen o snížení úmrtnosti žen, ale i o zlepšení jejich zdravotního stavu. Snahou prvního dílčího cíle bylo právě **snížit o tři čtvrtiny mateřskou úmrtnost** (ANON. nedatováno)²⁰. Celosvětově míra mateřské úmrtnosti poklesla mezi lety 1990 a 2013 o 45 %, z 380 mateřských úmrtí na 210 ke 100 000 živě narozených. K největšímu snížení došlo po roce 2000.

K nejčastějším příčinám úmrtí žen patří komplikace v souvislosti s těhotenstvím a nebo se samotným porodem, dále špatná zdravotní péče a malá informovanost. Proto druhým dílčím cílem bylo **dosáhnout jednotného přístupu k reprodukčnímu zdraví (zajištění asistence u porodu)** (ANON. nedatováno)²¹. V roce 1990 pouze 59 % porodů proběhlo za asistence zdravotníka, v roce 2014 to bylo již 71 %. Propastný rozdíl je

²⁰ Rozvojové cíle tisíciletí : ČpCH. Home : ČpCH [online]. Dostupné z: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicil>

²¹ id.

mezi úrovní porodů na venkově a ve městě. V městských oblastech rozvojových států figuruje asistent u 87 % porodů, na venkově u 56 %.

Problémem je, že pouze 51 % zemí vede údaje o příčinách úmrtí matek²². Přičemž nejvyšší míra úmrtnosti matek je především v oblasti subsaharské Afriky. Naopak největšího pokroku ve snížení mateřské úmrtnosti bylo dosaženo ve východní a jižní Asii.

Pokroky v plnění úkolů ve světových regionech ukazuje tabulka č. 6.

Tabulka 6 Pátý cíl a pokrok při plnění jeho dílčích úkolů ve světových regionech

Světové regiony	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	O tři čtvrtiny snížit mateřskou úmrtnost	Dobrá reprodukční zdravotní stav -přístup k lékaři při porodu	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	dobrý pokrok	nízká úmrtnost	průměrný přístup	dobrý pokrok
subsaharská Afrika	dobrý pokrok	vysoká úmrtnost	nízký přístup	ucházející pokrok
východní Asie	excelentní pokrok	nízká úmrtnost	vysoký přístup	dobrý pokrok
jihovýchodní Asie	dobrý pokrok	mírná úmrtnost	průměrný přístup	dobrý pokrok
jižní Asie	dobrý pokrok	mírná úmrtnost	průměrný přístup	dobrý pokrok
západní Asie	ucházející pokrok	nízká úmrtnost	průměrný přístup	dobrý pokrok
Oceánie	dobrý pokrok	mírná úmrtnost	nízký přístup	ucházející pokrok
Latinská Amerika a Karibik	ucházející pokrok	nízká úmrtnost	vysoký přístup	dobrý pokrok
Kavkaz a střední Asie	excelentní pokrok	nízká úmrtnost	průměrný přístup	ucházející pokrok

Zdroj dat: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

Z tabulky je patrné, že v každém regionu došlo u obou dílčích úkolů ke zlepšení situace.

3.6 6. cíl: bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem

Předchozí cíle souvisely se zlepšením zdravotního stavu obyvatel. Zdraví je tématem také šestého z MDGs. Zabývá se bojem s nejvíce rozšířenými nemocemi ve světě, jako je HIV/AIDS, malárie, tuberkulóza a další. Právě snaha o **zastavení a zvrácení šíření HIV/AIDS, malárie a dalších vážných onemocnění** byla prvním dílčím úkolem tohoto cíle (Awortwi et al. 2015).

²² The Millennium Development Goals Report 2015

Kvůli vysoké míře nákazy a úmrtnosti lidí se tento cíl dostal do popředí a získal spoustu financí na pomoc ke svému naplnění (United Nations 2015). Za příčinami vysoké mortality ve světě způsobené různými nemocemi stojí především nedostatek léků, špatná zdravotní péče a nedostatečná informovanost lidí. Z důvodu vysoké úmrtnosti kvůli nedostatečné zdravotní péči a lékům byla druhým dílčím úkolem snaha **zajistit jednotný (univerzální) přístup k léčbě HIV/AIDS všem potřebným** (Awortwi et al. 2015).

Množství lidí, kteří na nemoc zemřeli, začalo postupně s plněním cíle klesat. Pro představu, v roce 2005 se jednalo o 2,4 milionů mrtvých, v roce 2013 o 1,5 milionu. Mezi lety 2010 a 2013 došlo k poklesu úmrtnosti až o 19 %. Přesto se však počet nakažených a mrtvých každý rok řádově pohybuje v milionech, např. v roce 2013 žilo na světě přibližně 35 milionů lidí infikovaných virem HIV. I když je to stále vysoké číslo, pokrok můžeme spatřit ve snížení počtu nově infikovaných HIV/AIDS. V rozmezí let 2000-2013 klesl o 40 %, tedy z 3,5 milionů na 2,1 milionů nově infikovaných.

Problémem je, že je velmi těžké určit přesný počet nakažených HIV/AIDS, protože někteří lidé si neuvědomují, že se nakazili, a zjistí to až při náhodném vyšetření. Nejhorší situace i nadále panuje v subsaharské Africe. Právě zde podle UNAIDS²³ žije nejvíce nakažených lidí (dvě třetiny z celosvětového počtu). Proto je nutné tento problém řešit i po ukončení programu MDGs.

Mezi další závažné choroby patří malárie, a to i přesto, že je léčitelná. Počet nemocných se pohybuje v řádech milionů – 300-500 milionů, počet mrtvých také. Nejvíce postiženým kontinentem je, jako u nemoci AIDS, subsaharská Afrika. Na tento kontinent připadá až 90 % úmrtí z celosvětového počtu nemocných, což je obrovský podíl. V malarických oblastech žije kolem 3 miliard lidí.

V subsaharské Africe nepředstavují problém jen HIV a malárie, nebezpečnou nemocí je rovněž tuberkulóza. Celkový počet nemocných se pohybuje okolo 14 milionů. Právě tuberkulóza je považována za nejčastější infekci, na kterou umírají lidé infikovaní HIV/AIDS (United Nations 2015). Program MDGs znamenal v rozvojových zemích rozšíření opatření proti malárii. V průběhu let 2000-2015 se díky tomu podařilo odvrátit přes 6,2 milionů úmrtí (především u malých dětí v Africe) a dílčí úkol – zastavení šíření malárie, byl naplněn.

²³2016 Progress reports submitted by countries | UNAIDS. UNAIDS [online]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knowyourresponse/countryprogressreports/2016countries>

Úspěchu bylo dosaženo i v léčbě tuberkulózy. Od roku 2000 do 2013 bylo odhadem celosvětově zachráněno 37 milionů lidí.

Situaci v jednotlivých světových regionech ukazuje tabulka č. 7.

Tabulka 7 Šestý cíl a pokrok při plnění jeho dílčích úkolů ve světových regionech

Světové regiony	Zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Zastavit a zvrátit šíření tuberkulózy	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	nízký výskyt	nízký pokrok, zhoršení	nízká úmrtnost	ucházející pokrok
subsaharská Afrika	vysoký výskyt	excelentní pokrok	vysoká úmrtnost	dobrý pokrok
východní Asie	nízký výskyt	nízký pokrok, zhoršení	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
jihovýchodní Asie	nízký výskyt	dobrý pokrok	mírná úmrtnost	excelentní pokrok
jižní Asie	nízký výskyt	excelentní pokrok	mírná úmrtnost	dobrý pokrok
západní Asie	nízký výskyt	nízký pokrok, zhoršení	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
Oceánie	nízký výskyt	excelentní pokrok	mírná úmrtnost	nízký pokrok, zhoršení
Latinská Amerika a Karibik	nízký výskyt	dobrý pokrok	nízká úmrtnost	excelentní pokrok
Kavkaz a střední Asie	nízký výskyt	excelentní pokrok	mírná úmrtnost	ucházející pokrok

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart

(upraveno autorkou)

Pokrok byl dosažen pouze v některých regionech. Z tabulky lze vidět, že v některých částech světa se situace spíše zhoršila.

3.7 7. cíl: zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí

Mezi akutní problémy, které ovlivňují lidský život, ale i život živočišných a rostlinných druhů na planetě, patří znečišťování a narušování životního prostředí, nešetrné zacházení s přírodními zdroji (voda, nerostné suroviny), znečištění ovzduší a vod, nadměrný rybolov, dezertifikace²⁴, deforestace²⁵ a další.

Závažným problémem ve světě je již zmíněná deforestace. V posledních letech došlo ke zpomalení odlesňování, avšak hodnoty v některých zemích zůstávají dále vysoké. V roce 1990 jsme ztratili 8,3 milionů hektarů lesních ploch, mezi lety 2000-2010 činila ztráta 5,2 milionů hektarů. Kvůli deforestaci došlo ke zvýšení množství uhlíku

²⁴ rozšiřování pouští a polopouští v důsledku lidské činnosti

²⁵ zmenšování plochy lesa

v atmosféře. Od roku 1990 vzrostlo množství emisí oxidu uhličitého o 50 %. Kácení lesů však neznamená problém jen pro lidstvo, ale i pro rostlinné a živočišné druhy, které ztrácejí vhodné prostředí pro život, a nebo dokonce umírají pod koly strojů. Z důvodů velkého úbytku živočišných i rostlinných druhů na zemi způsobených deforestací, chamtivostí člověka a dalších bylo snahou prvního dílčího úkolu **snížit do roku 2010 rychlost ubývání druhů, a tím snížit ztráty biodiverzity** (ANON. nedatováno)²⁶.

Druhým problémem je nadměrná těžba nerostných surovin, která má vliv na prostředí a strukturu společnosti v jednotlivých zemích. Narušování životního prostředí vede v některých oblastech ke zpomalení ekonomického a sociálního vývoje společnosti a k ničení životního prostředí. Nejvíce negativně zatížené jsou rozvojové země, které mají obrovské zásoby nerostných surovin, i přesto je jejich užitek a zisk z nich téměř nulový, a dopad na sociální a ekonomický vývoj společnosti obrovský.

S přibývajícími problémy hrozí kompletní devastace Země, proto je důležité zajistit ochranu životního prostředí, a více se zaměřit na propagaci udržitelného způsobu života. Právě to bylo cílem druhého dílčího úkolu: **integrace principů udržitelného rozvoje do politiky a programů jednotlivých států a snaha zabránit ztrátám přírodních zdrojů** (ANON. nedatováno)²⁷.

Třetím dílčím úkolem byla snaha „*snížit na polovinu počet lidí bez dlouhodobě udržitelného přístupu k nezávadné pitné vodě a základní hygieně.*“ (ANON. nedatováno) Z jakého důvodu? Právě nedostatek nezávadných zdrojů, a v podstatě vody vůbec, je jedním z důvodů špatného zdravotního stavu lidí v rozvojových zemích. Lidé v Africe jsou rádi za každou kapku vody. Pokud chtějí přežít, musí pro ni v některých oblastech jít i několik hodin denně, a ve většině případů ji ani nenajdou. Pokud ano, je voda závadná. V roce 2012 byla podle článku v National Geographic prognóza velmi špatná: „*UNDP (United Nations Development Programme při OSN) říká, že během dalších pár let, kvůli vzrůstu populace a hospodářskému rozvoji, každý druhý člověk v Africe bude mít nedostatek vody.*” (ANON. nedatováno)²⁸

Agendě MDGs se situaci s nedostatkem nezávadné vody podařilo poměrně zlepšit. V roce 1990 používalo 76 % lidstva vylepšený zdroj pitné vody, v roce 2015 až 91 %. Avšak i po ukončení programu je nutné nezhálet a dále pokračovat v pomoci těm

²⁶ Rozvojové cíle tisíciletí : ČpCH. Home : ČpCH [online]. Dostupné z: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicil>

²⁷ id.

²⁸ Voda vzácnější než zlato. Vítejte v Africe - National Geographic. National Geographic [online]. Copyright © 2009 [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/voda-vzacnejsi-nez-zlato-vitejte-v-africe.html>

potřebným, protože na světě žije stále několik milionů lidí, kteří pijí neupravenou vodu. Pro představu – v roce 2015 to bylo 663 milionů.

Druhou částí úkolu bylo zajištění přístupu k vykonávání základní hygieny. Od roku 1990 má k lepším hygienickým zařízením přístup 2,1 miliardy lidí.

Protože nejhorší podmínky k životu panují v chudinských čtvrtích – slumech, bylo cílem posledního úkolu „**do roku 2020 dosáhnout výrazného zvýšení kvality života minimálně 100 milionů obyvatel příměstských chudinských čtvrtí (slumů).**” (ANON. nedatováno)²⁹ Pokroku se podařilo dosáhnout. Počet lidí žijících ve slumech mezi lety 2000-2014 poklesl z 39,4 % na 29,7 %.

Plnění jednotlivých úkolů ve světových regionech lze vidět na tabulce č. 8 níže. Tabulka ukazuje situaci, jaká byla v regionech a pokrok směrem k plnění cílů.

²⁹ Rozvojové cíle tisíciletí : ČpCH. Home : ČpCH [online]. Dostupné z: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicil>

Tabulka 8 Pokrok při plnění sedmého cíle a jeho dílčích úkolů v regionech světa

Světové regiony	Snížit na polovinu počet lidí bez přístupu k nezávadné pitné vodě	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Snížit na polovinu počet lidí bez přístupu k hygienickým zařízením	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015	Zlepšit kvalitu života lidí žijících ve slumu	Pokrok dosažený směrem k naplnění cíle, rok 2015
severní Afrika	vysoké pokrytí	dobrý pokrok	mírné pokrytí	excelentní pokrok	nízký podíl lidí žijících ve slumech	excelentní pokrok
subsaharská Afrika	nízké pokrytí	dobrý pokrok	velmi nízké pokrytí	nízký pokrok až zhoršení	velmi vysoký podíl	přiměřený pokrok
východní Asie	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	mírné pokrytí	excelentní pokrok	mírný podíl	dobrý pokrok
jihovýchodní Asie	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	nízké pokrytí	dobrý pokrok	mírný podíl	dobrý pokrok
jižní Asie	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	velmi nízké pokrytí	přiměřený pokrok	mírný podíl	dobrý pokrok
západní Asie	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	mírný podíl	nízký pokrok až zhoršení
Oceánie	nízké pokrytí	nízký pokrok až zhoršení	velmi nízké pokrytí	nízký pokrok až zhoršení	mírný podíl	žádná data
Latinská Amerika a Karibik	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	mírné pokrytí	dobrý pokrok	nízký podíl	dobrý pokrok
Kavkaz a střední Asie	mírné pokrytí	nízký pokrok až zhoršení	vysoké pokrytí	excelentní pokrok	žádná data	žádná data

zdroj: Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart
(upraveno autorkou)

Nejmenší pokrok v plnění úkolů (podle tabulky) byl zaznamenán v Oceánii, zatímco největší v severní Africe.

3.8 8. cíl: budovat světové partnerství pro rozvoj

Existují země, které jsou vyspělé, jejich průmysl, věda a doprava jsou na vysoké úrovni, mají vysoký hrubý domácí produkt na osobu, a především nepotřebují pomoci. Na druhou stranu existují země, které nejsou vyspělé, zuří v nich válečné konflikty, a lidé v nich přežívají ze dne na den. Právě takové země potřebují pomoci, a proto mezi cíle posledního MDGs patřilo **řešit specifické potřeby nejméně rozvinutých zemí a řešit specifické potřeby vnitrozemských států a malých ostrovních rozvojových států** (United Nations 2015).

Poskytování zahraniční pomoci je spjato se vznikem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 1961. Jejím členy je 35 nejvíce rozvinutých zemí světa. Jejím cílem je podporování politiky, která zlepší hospodářskou situaci a sociální blahobyt lidí po celém světě (ANON. nedatováno)³⁰. Mezi orgány organizace patří např. Výkonný výbor pro rozvojovou pomoc. Právě jeho zásluhou vznikl koncept ODA – oficiální rozvojová pomoc. Rozvojová spolupráce je vlastně pomoc rozvinutých zemí (finanční, materiální, předávání znalostí...) rozvojovým. Proč je rozvojová pomoc důležitá, a proč by se rozvojové státy měly zajímat o rozvojové země? „*Ačkoli ve vyspělých zemích žije pouze pětina obyvatel planety, spotřebovávají více jak 80% zdrojů. Naopak pětina nejchudších využívá pouze 1,4 %.*” (AMO.cz - Asociace pro mezinárodní otázky [online])³¹.

Snahu o zlepšení situace v rozvojových zemích (dále RZ) můžeme spatřit v dílčích úkolech cíle: **zpřístupnit RZ ve spolupráci se soukromým sektorem výhody nových technologií (informační, komunikační oblast), rozvíjení obchodního a finančního systému v RZ, ve spolupráci s farmaceutickými firmami poskytnout přístup k dostupným základním lékům v RZ, komplexně řešit problém zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem dosažení udržitelnosti zadlužení z dlouhodobého hlediska a přístup na trh bez zatížení cly a dovozními kvótami** (United Nations 2015).

Z výše uvedených úkolů je patrné, že byl osmý MDG opravdu ambiciózní. Právě díky zájmu OSN o RZ a zařazení rozvojové pomoci do cílů MDGs došlo mezi lety 2000-2014 k 60% zvýšení ODA. Mezi pět nejlepších dárců se zařadily země: Spojené státy, Velká Británie, Německo, Francie a Japonsko (United Nations 2015).

³⁰ About the OECD - OECD. OECD.org - OECD [online]. Copyright © 2016 Organisation for Economic [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

³¹ AMO.cz - Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Copyright © [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Oficiální-rozvojová-pomoc-GA.pdf>

Zlepšila se i situace na trhu pro RZ. V roce 2014 bylo 79% zboží z dovozu z rozvojových do rozvinutých zemí osvobozeno od cla.

Lze vidět, že bylo dosaženo poměrně velkých pokroků, co se týče pomoci RZ.

3.9 Celkové zhodnocení programu MDGs

Byl program MDGs úspěšný? Odborníci se shodují, že rozvojové cíle nebyly žádným velkým úspěchem, ale ani žádným propadákem. Jednalo se o největší plán boje proti chudobě a jejích příčin, jaký svět zažil i přesto, že se první cíl – odstranění extrémní chudoby a hladu – nepovedlo naplnit ve všech zemích. I nadále je jeden z osmi lidí v rozvojových zemích podvyživený (United Nations 2015).

Problémem je, že úspěchy a pokroky v plnění cílů nebyly rovnoměrné. V některých zemích nedošlo téměř k žádnému pokroku (např. v Africe), v některých zemích se situace výrazně zlepšila (např. v Číně a Indii). Podle FAO³² v šestnácti zemích nedošlo k žádnému pokroku, navíc se z tohoto počtu devět zemí nacházelo v Africe. Avšak sporným faktem je také spolehlivost uváděných statistik.

Do roku 2015 nedošlo k naplnění všech vytyčených cílů a jejich dílčích úkolů, ale i přesto lze konstatovat pokrok, byť u některých cílů jen malý. Neúspěch plnění lze spatřit např. v zajištění vzdělání pro dívky, hendikepované lidi a sexuální menšiny. V mnoha rozvojových zemích mají i nadále zákaz vzdělávat se. Úroveň vzdělání také nezaznamenala uspokojivé pokroky. I nadále žije na světě několik milionů utlačovaných žen a dívek. Přes 2,5 miliardy lidí stále nemá přístup k základním sanitárním zařízením a každým rokem přibývá 2,5 milionů nově nakažených virem HIV/ AIDS (United Nations 2015).

Z výše uvedeného lze vidět, že i přes dosažené pokroky je nutné v boji neustávat. Podněty ke zhoršení situace jsou mnohem jednodušší, než se zdá. Stačí, aby se rozpoutala válka, došlo k přírodní katastrofě, a vše, čeho bylo dosaženo, bude ztraceno. Zhoršení situace v zemi kvůli válečným konfliktům lze ku příkladu spatřit v Sýrii.

Z toho důvodu mám stejný názor jako řada kritiků MDGs a myslím si, že v době neustálých válečných konfliktů, měly být v dokumentu obsaženy i mírové cíle. Cíle se primárně soustředily na oblast sociální, problémy ekonomické a ekologické ponechávaly stranou. Dodržování lidských práv bylo zmíněno pouze v jediném cíli.

³² FAO: dostupné z : <http://www.fao.org/sustainable-development-goals/mdg/en/>

MDGs každopádně zalarmovaly pozornost světa a poukázaly nekompromisně na problematiku života v rozvojových zemích, především v Africe. Byla nutná koordinace pomoci prostřednictvím nejrůznějších organizací a nadací, která je často rozptýlena a ve výsledku se k potřebným dostane jen zlomek pomoci. Navíc se pomoc nedostala do zapadlých venkovských oblastí a vyloučených lokalit. Podařilo se zlepšit život ve slumech, ale co města? Žije v nich globální většina obyvatel, přesto počet chudých narůstá, a jeden z osmi lidí na světě je v současnosti postižen chudobou. Místní vlády nejsou schopny poradit si s obrovskou korupcí a daňovými úniky a tyto finance chybí na potřebných místech. V současnosti je na rozvojovou pomoc vynakládán dostatek prostředků, ale ne vždy jdou správným směrem.

Dle mého názoru však materiální pomoc nestačí. Je nutno obyvatele naučit hospodařit v jejich podmínkách tak, aby byli schopni si živobytí zajistit sami. Spoléhat na cizí pomoc nelze do nekonečna. Spousta projektů není vzájemně koordinována a jejich efektivnost tudíž výrazně klesá. Na materiální pomoci navíc často parazituje místní mafie a pomoc se nedostane k těm potřebným.

4 Cíle udržitelného rozvoje

25. - 27. září 2015 se v New Yorku konal Summit OSN o udržitelném rozvoji, jehož výstupem byl dokument zvaný *Agenda 30*³³ (upravená Agenda 21). Agenda 30, schválená 25. září 2015 v New Yorku, obsahuje tzv. sedmnáct Cílů udržitelného rozvoje, které mají navázat na Rozvojové cíle tisíciletí, a mají být splněny do roku 2030. Cíle přijalo všech 193 členských zemí OSN.

Tyto cíle jsou výsledkem dlouhodobého procesu projednávání všemi členskými zeměmi OSN, které započalo v roce 2012 na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji v Rio de Janeiru. Finální podobu získaly na již zmiňovaném Summitu OSN v New Yorku (2015).³⁴

Mezi Cíle udržitelného rozvoje patří³⁵:

1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě
2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství
3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku
4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny
5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek
6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi
7. Zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie
8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny
9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace
10. Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi

³³ oficiální název: Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)

³⁴ United Nations Sustainable Development Summit 2015: Sustainable Development Knowledge Platform. Home: Sustainable Development Knowledge Platform [online]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>

³⁵ Sustainable Development Knowledge Platform. Home: Sustainable Development Knowledge Platform [online]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org>

11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce
12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu
13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládání jejích dopadů
14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje
15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity
16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních
17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Každý ze sedmnácti cílů je rozdělen do několika dalších podcílů. Dohromady se tedy nový program skládá ze 17 cílů a 169 podcílů.

5 Zhodnocení Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe

Zhodnocení výsledků Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe je druhou částí práce a jejím hlavním cílem.

Avšak z důvodu rozdílného dělení regionu podle států jsem se rozhodla nejprve pro geografickou charakteristiku a vymezení regionu podle států.

5.1 Geografická charakteristika jižní Afriky

Region jižní Afrika je částí třetího největšího kontinentu – Afriky, který se rozkládá jižním i severním směrem od rovníku, převážně na východní polokouli.

Leží především v subtropickém a tropickém podnebném pásu, proto je většina jeho povrchu tvořena především pouštěmi, polopouštěmi a savanami. Avšak výjimkou není ani výskyt pohoří (např. Kapské hory), pánví (např. Kalaharská), nebo náhorních plošin, jako je plošina Matabele. Celkový povrch vymezeného regionu lze vidět na obrázku č. 1 níže.

Obrázek 1 Mapa povrchu jižní Afriky

zdroj: Školní atlas světa [online]. Dostupné z: <http://www.skolniatlassveta.cz>³⁶

³⁶ Školní atlas světa | Informační portál pro učitele, žáky a studenty nejen o školních mapách a atlasech [online]. Dostupné z: <http://www.skolniatlassveta.cz>

Vzhledem k poloze kontinentu v tropickém klimatickém pásmu se zde nenachází velké množství řek. Mezi nejvýznamnější řeky jižní části kontinentu patří Zambezi a Orange, která je současně nejdelší řekou tohoto regionu.

Součástí regionu nejsou jen pevninské státy, ale i ostrovy, které leží v Indickém oceánu na jihovýchod od Afriky. Jsou jimi souostroví Komory, sopečné ostrovy Maskarény a Madagaskar.

5.2 Vymezení regionu jižní Afriky

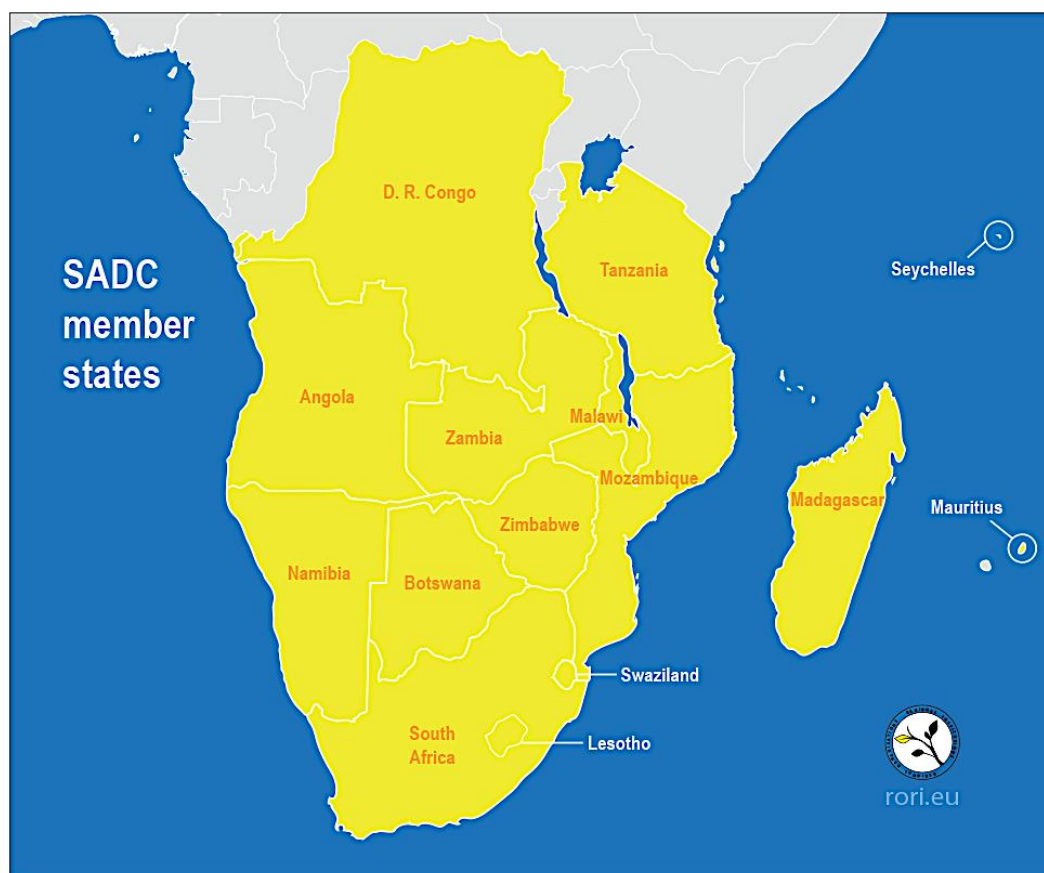
Vymezení regionu jižní Afriky provází řada neshod. Region je v publikacích i na internetových stránkách vymezován s menšími odlišnostmi v počtu států.

Pro svou bakalářskou práci jsem se rozhodla pracovat s vymezením, které udává mezinárodní organizace Jihoafrické rozvojové společenství (SADC).

Organizace, jejímž cílem je dosažení hospodářské samostatnosti členských států, podpora udržitelného a spravedlivého hospodářského růstu, celkový rozvoj regionu a zajištění trvalého míru a bezpečnosti mezi členskými státy, má v současné době patnáct členů (Southern African Development Community [online])³⁷. Jednotlivé členské státy jsou vyznačeny na mapě níže (obrázek č. 2)

³⁷ Southern African Development Community: SADC Facts & Figures. Southern African Development Community: Home [online]. Copyright © SADC 2012 [cit. 24.04.2017]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/sadc-facts-figures/>

Obrázek 2 Členské státy SADC

zdroj: SADC – Regional Organisations, Regional Integration. [online].

Dostupné z: <http://www.rori.eu/>³⁸

Mezi členské státy podle mapy patří: Angola, Botswana, Demokratická republika Kongo, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mosambik, Namibie, Seychely, Jihoafrická republika, Svazijsko, Tanzanie, Zambie a Zimbabwe.

5.3 Charakteristika regionu

Z důvodu velkého počtu zemí vymezených podle organizace SADC v jižní Africe je patrné, že v regionu budou velké rozdíly, co se týče životní úrovně v zemi, úrovně vzdělání, zdraví populace, úrovně hospodářství, ekonomiky a další.

I přesto, že je Afrika považována za nejchudší a nejméně rozvinutý kontinent, lze na něm najít státy, které jsou poměrně rozvinuté a bohaté. Právě takové státy se nachází i v jižní Africe.

³⁸ SADC – Regional Organisations, Regional Integration. [online]. Copyright © 2017 Regional Organisations, Regional Integration [cit. 24.04.2017]. Dostupné z: <http://www.rori.eu/organisations/sadc/>

Jedním z nich je stát ležící v nejjihu části afrického kontinentu – Jihoafrická republika (JAR). JAR patří mezi nejvíce rozvinuté země dlouhodobě, především díky rozvinutým službám a obchodu, velkým zásobám nerostných surovin (např. zlato, chrom, platina) a výrobě elektrické energie. Pro představu, podle dat Světové banky činilo HDP na osobu v roce 2015 v JAR 5 718,2 USD (GDP per capita (current US\$)). Data. The World Bank [online])³⁹.

Mezi další poměrně vyspělé země v regionu patří Botswana, Namibie, Angola, souostroví Seychely a ostrov Mauricius. Zmíněné ostrovní státy jsou bohaté především díky obrovskému turistickému ruchu, který zajišťují luxusní pláže a příroda. Dalšími odvětvími, které státům zajišťují příjmy, jsou rybolov a finanční služby. Co se týká výše HDP na osobu, v roce 2015 na tom bylo lépe souostroví Seychely – 15 390 USD, především díky obrovským příjmům získaných z turistického ruchu (nejlepší pláže v Africe). HDP na osobu ostrova Mauricius činilo 9 252,1 USD (2015)⁴⁰.

Nejlépe ze tří výše zmíněných, poměrně vyspělých států, je na tom podle HDP na osobu Botswana. Jeho hodnota v roce 2015 činila 6 360,1 USD⁴¹. Hodnota se nezdá být vysoká, nutno však zmínit, že Botswana patřila k nejchudším zemím světa. Pro představu v roce 1976 byla hodnota HDP/osoba 435,68 USD. Na rozvoji Botswany má zásluhu vláda a zahraniční pomoc. Díky zavedení opatření v hospodářství a zásahům vlády se jí podařilo zbavit závislosti na zahraniční pomoci a stát se jednou z poměrně rozvinutých zemí Afriky. Státy Namibie i Angola jsou na tom s ohledem na HDP na osobu podobně. V roce 2015 se jejich hodnota lišila pouze o 572 USD. Lépe na tom byla Namibie – 4 673,6 USD⁴². Příjmy států jsou tvořeny především těžbou nerostných surovin (ropa, zlato, diamanty, stříbro...). Právě v Namibii se těží jedny z nejkvalitnějších diamantů na světě, výhodou Angoly je zase přístup k ropným nalezištím (Top 10 Richest Countries in Africa 2016. Ranking Interesting Facts About Africa [online])⁴³.

Ostatní státy, které se podle SADC také nachází v jižní Africe, jsou povětšinou chudé. Pro představu o výši jejich HDP na osobu je níže přiložená tabulka (tabulka č. 9), která obsahuje data zpracovaná Světovou bankou pro rok 2015.

³⁹ GDP per capita (current US\$) | Data. | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 25.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=ZA>

⁴⁰ Id.

⁴¹ Id.

⁴² Id.

⁴³ Top 10 Richest Countries In Africa 2016. Ranking Interesting Facts About Africa [online]. Copyright © 2013 [cit. 25.04.2017]. Dostupné z: <http://www.africaranking.com/richest-countries-in-africa/>

Tabulka 9 Hodnota HDP na osobu vybraných států za rok 2015 v USD

Stát	HDP na osobu za rok 2015 (USD)
Demokratická rep. Kongo	456,1
Lesotho	1 067
Madagaskar	401,8
Malawi	372
Mosambik	529,2
Svazijsko	3 200
Tanzanie	879
Zambie	1 304,9
Zimbabwe	924,1

Zdroj: data GDP per capita. The World Bank [online].
Dostupné z: <http://data.worldbank.org/>⁴⁴
(zpracováno autorkou)

Z uvedeného je patrné, že situace v uvedených zemích je poměrně špatná. V tabulce zvýrazněné Svazijské království mělo v roce 2015 hodnotu HDP na osobu vysokou (3 200 USD), ale i přesto jsem se jej rozhodla zařadit mezi chudé země. Důvodem je, že podle OSN (UN in Swaziland) přibližně 70 % obyvatel žije pod hranicí chudoby. Jedna z nejmenších ekonomik na světě je zaměřená na zpracovatelský průmysl (především cukrovarnický), energetiku a vodní hospodářství. Právě tyto odvětví mají na tvorbě HDP v zemi největší podíl. (Southern African Development Community: Swaziland. [online]⁴⁵.

Ostatní země uvedené v tabulce jsou na tom podstatně hůře. Převážná většina zemí má několik věcí společných – ekonomické problémy, průmysl na nízké úrovni, závislost obyvatel na zemědělství, nízká životní úroveň, vysoká kriminalita, nemoci, negramotnost a další.

Zdraví obyvatel představuje závažný problém nejen v jižní Africe, ale po celém kontinentě.

⁴⁴ The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 25.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2015&locations=LS-ZW-MG-TZ-MZ-ZM-CD-MW-SZ&start=1976&view=chart>

⁴⁵ Southern African Development Community: Swaziland. Southern African Development Community: Home [online]. Copyright © SADC 2012 [cit. 25.04.2017]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/member-states/swaziland/>

Pro ilustraci závažnosti níže přikládám tabulku (č. 10), která ukazuje všechny státy a jejich naději na dožití při narození v jižní Africe pro rok 2015. Pro srovnání –naděje na dožití při narození v České republice pro rok 2015 byla 79,4 let.

Tabulka 10 Naděje na dožití při narození v zemích jižní Afriky

Stát	Střední délka života (let)
Angola	53
Botswana	64
Demokratická rep. Kongo	59
JAR	57
Lesotho	50
Madagaskar	65
Malawi	64
Mauricius	74
Mosambik	55
Namibie	65
Seychely	73
Svazijsko	49
Tanzania	65
Zambie	61
Zimbabwe	59

Zdroj dat: Světová banka, dostupné z: <http://data.worldbank.org>
(zpracováno autorkou)

Zvýrazněný Mauricius a Seychely jsou na tom ze států v jižní Africe nejlépe. Ostatní státy jsou na tom podstatně hůře. Proč tomu tak je? V afrických zemích je nedostatek kvalitních potravin a vody (podvýživa), špatná zdravotní péče, s čímž souvisí vysoká prevalence HIV/AIDS a dalších nemocí, časté válečné konflikty, nízká vzdělanost a chudoba, vysoká kriminalita (např. znásilnění). Právě tyto problémy se odrážejí na zdraví obyvatel nejvíce.

Největším problémem všech zemí v jižní Africe je počet nakažených virem HIV. Například v Jihoafrické republice žilo k roku 2015 přes 7 milionů lidí s HIV. Příčinou je velký počet znásilnění a vysoká kriminalita, se kterými se země potýká.

Pro představu o vážnosti situace přikládám níže tabulku (č. 11) s počtem úmrtí způsobených HIV/AIDS v roce 2015 a pro srovnání celkový počet obyvatel (cca) v dané zemi pro rok 2015.

Tabulka 11 Počet úmrtí způsobených HIV/AIDS v zemích jižní Afriky, rok 2015

Stát	Přibližný počet obyvatel v roce 2015 (milionů)	Počet úmrtí v roce 2015 způsobených HIV/AIDS
Angola	25 000 000	12 000
Botswana	2 182 719	3 200
Lesotho	2 135 000	9 900
JAR	55 000 000	180 000
Madagaskar	24 235 000	3 200
Malawi	17 215 000	27 000
Mauricius	1 263 000	<500
Mosambik	27 978 000	39 000
Namibie	2 459 000	3 100
Svazijsko	1 287 000	3 800
Tanzanie	53 470 000	36 000
Zambie	16 212 000	20 000
Zimbabwe	15 603 000	29 000

Zdroj dat: World health Organization, dostupné z: <http://www.who.int/en/>
World bank, dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/download/POP.pdf>
(zpracováno autorkou)

Je evidentní, že problémy v jižní Africe opravdu byly, a pořád jsou. Velkou nadějí pro vyřešení, nebo alespoň zlepšení některých problémů, byla agenda Rozvojové cíle tisíciletí.

5.4 Zhodnocení Rozvojových cílů tisíciletí v jižní Africe

S ohledem na výše zmíněné problémy a mnohé další byl program Rozvojové cíle tisíciletí v rozvojových zemích považován za velmi důležitý. Faktem je, že pokroků nebylo dosaženo ve všech zemích, a pokud se někde podařilo situaci zlepšit, není jisté, jak dlouho zlepšení vydrží. Například se sice podle statistik podařilo snížit počet podvyživených lidí a lidí žijících v chudobě, ale pokud vezmeme v úvahu rostoucí počet obyvatelstva, paradoxně se jejich počet zvýšil.

Země jižní Afriky patří do oblasti tzv. subsaharské Afriky, která zahrnuje téměř všechny země na kontinentu – kromě severních zemí. Právě v subsaharské Africe bylo plnění MDGs nejhorší a nejpomalejší. Rozvoj regionu je zpomalován rychlým růstem počtu obyvatel, nerovností mezi pohlavími, válečnými konflikty, šířením nemocí – především epidemií HIV/AIDS, a celkovou zaostalostí států. Problémem je, že jihoafrický region patří mezi nejchudší na světě, proto se nepodařilo splnit cíl – snížení počtu lidí žijících v extrémní chudobě. Hodně lidí v regionu bydlí v chudinských čtvrtích – slumech. Jedná se o improvizovaná obydlí těch nejchudších. Lidé zde bydlí ve špatných podmínkách, výjimkou není nedostatek pitné vody, elektřiny, hygienických zařízení a kanalizace (ADRA Česká republika [online])⁴⁶. Nedostatek pitné vody není problémem jen pro obyvatele ve slumech, ale potýkají se s ním i obyvatelé ve městech, a to téměř ve všech zemích.

Mezi největší úspěchy dosažené v jižní Africe patří zlepšení míry školní docházky na základních školách. V důsledku toho došlo ke vzrůstu počtu gramotných lidí, což je další velké plus. Nadále však čelí velkým problémům v oblasti vzdělávání dívek, proto v Africe žije vyšší počet gramotných mužů.

V regionu došlo rovněž ke snížení dětské úmrtnosti, ale jak už jsem zmínila, vzhledem k obrovskému růstu populace byl tento výsledek jen dočasný. Ke snížení úmrtnosti dětí došlo v následujících zemích: Madagaskaru, Malawi, Tanzanii a Mosambiku (United Nations 2015).

Ve všech zemích se podařilo k zastavit rychlé šíření malárie a tuberkulózy, přesto se počet nakažených stále pohybuje v řádech několika tisíc.

Afrika zaujímá první místa, co se týká počtu nakažených HIV/AIDS a úmrtnosti s tím spojené. Mezi nejvíce postižené země patřila v roce 2013 Jihoafrická republika. To především z důvodu vysoké kriminality a velkého počtu násilných žen, které

⁴⁶ Co je to slum?. ADRA Česká republika [online]. Copyright © 2014 ADRA [cit. 27.04.2017]. Dostupné z: <https://www.adra.cz/document/co-je-to-slum>

představuje v zemi dlouhodobý problém. I přesto, že se jedná o zemi s největším počtem nakažených, podařilo se v roce 2013 snížit počet nově infikovaných o 98 000 oproti roku 2010 (United Nations, 2015)⁴⁷.

Region a Afrika jako celek stále patří k nejproblematictějším oblastem. Je tedy důležité nepolevovat v úsilí, aby nedošlo ještě k výraznějšímu zhoršení situace.

Problémy, které se do roku 2015 nepodařilo v rámci MDGs zlepšit, možná napraví jejich nástupce – agenda Cíle udržitelného rozvoje. Tyto Cíle by měly být splněné do roku 2030.

⁴⁷ dostupné z:

http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/backgrounders/MDG%202015%20PR%20Bg%20SSA.pdf

6 Příklad plnění Rozvojových cílů tisíciletí v zemi Malawi

Pro lepší představení průběhu MDGs a ukázky toho, jak agenda napomohla ke zlepšení situace v zemi, jsem si vybrala stát Malawi nacházející se v regionu jižní Afrika.

6.1 Charakteristika Malawi

Malawi je poměrně malá a málo rozvinutá země, která se nachází v jihovýchodní Africe. Hranice sdílí s Tanzanií, Mosambikem a Zambií (patrně na obrázku č. 3 níže).

Obrázek 3 Mapa země Malawi a jeho sousedních států

zdroj: Infoplease, dostupné z: <https://www.infoplease.com/atlas/malawi>

Z mapy lze vyčíst, že poměrně velkou část státu (zhruba tři čtvrtiny) tvoří jezero. Jedná se o jezero Malawi neboli Njasam, které má rozlohu cca 29 600 km², a je třetím největším jezerem v Africe (Kalinga 2012). Leží na hranici států Malawi, Mosambiku a

Tanzanie. Právě tohle jezero a krásná okolní příroda zajišťují zemi příjmy z turistického ruchu (potápění, treky, pronájem lodí a další). V roce 2014 byl podíl celkových příjmů z cestovního ruchu na HDP 7,3 % (World travel and tourism council [online])⁴⁸.

Kvůli své poměrně nevýhodné poloze a nedostatku využitelných nerostných surovin je Malawi především zemědělský stát, zemědělství představuje obživu pro většinu jeho obyvatel. Avšak z důvodu nedostatečně rozvinutého dopravního systému do roku 2003 – nedostatek silnic a železnic, měla země dlouhodobé problémy s vývozem do okolních států. Jedinou zemědělskou surovinou, která se vyváží ve větším množství, je tabák. Ten v roce 2008 tvořil až 70 % příjmů z exportu.

Je tedy naprosto zřejmé, že země patří k nejméně rozvinutým na světě. Ekonomika Malawi byla často oslabena ekonomickými krizemi. Ty se podepsaly na kolísavé hodnotě HDP na obyvatele. Pro představu, v roce 1990 – výchozí rok MDGs, činilo 199,8 USD, v roce 1994 pouhých 121,5 USD, a v roce 2015 (konec MDGs) 372 USD. Nejvyšší hodnotu mělo v roce 2011, kdy přesáhla 524 USD (The World Bank [online])⁴⁹. Se špatnou finanční situací zemi pomáhaly ostatní státy a různé organizace – Mezinárodní měnový fond, Světová banka.

Stejně jako ostatní země v jižní Africe má i Malawi řadu problémů. Země se potýkala s několika ekonomickými krizemi, vysokou nezaměstnaností, katastrofálními záplavami, obdobím sucha, válečnými konflikty, korupcí, výskytem HIV/AIDS, nedostatkem potravin a dalšími.

Právě k vyřešení nejzávažnějších problémů v zemi, nebo alespoň k jejich zlepšení, mělo dojít zásluhou agendy MDGs.

6.2 Zhodnocení úspěšnosti Rozvojových cílů tisíciletí v zemi Malawi

Realizace Rozvojových cílů tisíciletí byla v zemi Malawi zahájena v září roku 2000. Během patnácti let, tedy do roku 2015, se Malawi podařilo naplnit čtyři z osmi cílů.

Program Rozvojové cíle tisíciletí měl v zemi představovat posun od sociální spotřeby k udržitelné ekonomice, kdy by se venkovská ekonomika měla stát hnacím motorem hospodářského růstu. MDGs rozlišila pět tematických oblastí, ve kterých muselo být dosaženo pokroku, aby byla celková strategie úspěšná. Byly to: udržitelný hospodářský růst, sociální ochrana, sociální rozvoj, rozvoj infrastruktury a zlepšení správy. Pokrok

⁴⁸ World travel and tourism council [online]. Copyright © [cit. 07.05.2017]. Dostupné z: http://www.tourism-generis.com/_res/file/3942/49/0/Malawi2015.pdf

⁴⁹ GDP per capita (current US\$) | Data. Data | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=MW>

ve všech těchto oblastech předpokládal zvýšení prosperity a snížení chudoby. Kromě klíčových témat Strategie byly stanoveny priority v rámci MDGs. Konkrétně bylo vytyčeno šest klíčových prioritních oblastí, které určovaly směr dalšího vývoje a měly urychlit dosažení MDGs: zemědělství a zajišťování potravin, zavlažování a rozvoj vodohospodářství, dopravní infrastruktura, výroba a dodávky energie, integrovaný rozvoj venkova, prevence a zvládání poruch příjmu potravy, HIV a AIDS.

Malawi patří k nejchudším zemím subsaharské Afriky. Chudoba představuje jeden z největších problémů, se kterými se země potýká. Z toho důvodu v roce 1990 Malawi přijalo tzv. Strategické dokumenty o snižování chudoby (PRSP), které byly potřebné k tomu, aby země kvůli nízkým příjmům a zadluženosti dostala finanční pomoc od dárců. Domácí zadlužení neustále rostlo a v polovině roku 2003 dosahovalo 54,3 miliardy korun a míra inflace v polovině roku 2004 dosahovala 11,6 %. Za používáním dokumentů stojí Světová banka a Mezinárodní měnový fond a členské státy (International Monetary Fund [online]⁵⁰.

První z MDGs, jehož cílem bylo odstranit extrémní chudobu a hlad, se bohužel nepovedlo naplnit. Pomalý průběh změn ovlivnil především nízký příjem lidí a vysoká míra nezaměstnanosti. V roce 2000 žilo 53,9 % lidí za méně než 1 USD na den, zatímco v roce 2015 přibližně 51 % populace. I přes viditelné snížení počtu lidí žijících z 1 USD/den lze konstatovat neúspěch, protože hodnota dolaru v rozmezí let 2000-2015 poklesla. V roce 2000 byl 1 USD přibližně 38 Kč, zatímco v roce 2015 pouhých 24 Kč. Z toho důvodu Světová banka upravila hranici absolutní chudoby, která se již v roce 2008 zvedla na 1,25 USD na den.

Dalším důležitým úkolem bylo snížit počet hladovějících lidí, kdy kvůli podvýživě umíraly především děti. Úspěchem je snížení počtu podvyživených dětí do pěti let věku, přesto jich bylo v roce 2015 téměř 16 %. Největšího snížení počtu podvyživených se podařilo dosáhnout v městských oblastech, zatímco na venkově, kde bydlí ti nejchudší, došlo k minimálnímu pokroku. Co je příčinou vysokého počtu lidí trpících hladem? Především celková zaostalost státu. Lidé mají nedostatečné znalosti (negramotnost) o potravinách a jejich skladování. Dalším důvodem je vysoká míra nezaměstnanosti, lidé se musí uskromnit, protože mají nízký nebo žádný plat.

Druhý cíl – dosáhnout základního vzdělání pro všechny, se v Malawi také nepodařilo splnit. Přitom dostatečné vzdělání by pomohlo napravit řadu dalších problémů, jako je

⁵⁰ International Monetary Fund: Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP) - All Documents - Sorted By CountryName. Document Moved [online]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/prsp/prsp.aspx>

např. posílení postavení žen ve společnosti, informovanost před nemocemi (HIV/AIDS), lidé by měli větší šanci najít si pořádnou práci, což by vedlo ke snížení počtu chudých lidí. Zvýšení počtu zápisů do základních škol se sice podařilo, ale nebylo stoprocentní (cíl MDGs). V roce 2015 činilo 85 %. Při srovnání gramotnosti lidí ve věku 15-24 let si lze povšimnout poklesu. Nejvyšší byla v roce 2009 – 84 %, oproti tomu v roce 2015 jen 75 % (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015)⁵¹.

Důvodem nízké míry školní docházky a gramotnosti mladých lidí je především vzdálenost škol od místa bydliště a malý počet školských zařízení, nedostatek kvalifikovaných učitelů a rozdíly ve vzdělání u mužů a žen. Mezi muži je vyšší míra gramotnosti. Důvodem je povinnost žen starat se o rodinu a domácnost.

Úspěchu nedosáhl ani třetí z MDGs – zajistit rovnost pohlaví a posílení role žen ve společnosti. I přesto, že je v Malawi více žen než mužů, činilo jejich zastoupení v parlamentu jen 16,6 % (2015) a jejich podíl na mzdách v nezemědělském sektoru 30 % pro rok 2015 (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015).

První úspěšný cíl, kterého Malawi dosáhlo, bylo snížení dětské úmrtnosti. Cíl měl být splněn stejně jako ostatní do roku 2015, avšak Malawi jej splnilo s předstihem. V roce 1992, tedy před přijetím MDGs, zemřelo 234 z 1 000 dětí do věku pěti let, v roce 2015 „pouze“ 85. Obrovský pokrok je patrný i u snížení míry úmrtnosti kojenců, z 134 úmrtí na 1 000 živě narozených v roce 1992 na 53 úmrtí (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015). Důvodem je zlepšení situace ve zdravotnictví a vyšší rozpočet určený na zlepšení zdraví obyvatel – více léků, lepší vybavení a relativní dostatek zdravotního personálu. Naplnění tohoto cíle představovalo pro zemi obrovský úspěch, nadále je nutno ve zlepšování neustávat. V Malawi existuje stále několik problémů, které čekají na zlepšení (např. nedostatek potravin a pitné vody, hygienických zařízení, nemoci).

Se zdravím dětí souvisí samozřejmě zdraví matek. Pátý z MDGs nebyl naplněn. Cílem bylo dosáhnout 155 úmrtí matek na 100 000 živě narozených dětí. Při vyhodnocení v roce 2015 byla hodnota však několikrát vyšší, a to 574 úmrtí. V porovnání s rokem 2000 – 1120 úmrtí na 100 000 živě narozených dětí je patrný pokrok, ne však dostatečně velký (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015). Nadále je nutné usilovat o snížení počtu úmrtí, neboť jen zdravé matce se narodí

⁵¹ id

zdraví potomci. Problém představuje hlavně nedostatek zdravotnických asistencí u porodů, nemoci jako je HIV/AIDS a také nedostatečná informovanost matek o antikoncepci.

Poslední tři rozvojové cíle byly úspěšně splněné: boj s HIV/AIDS a dalšími nemocemi, zajištění trvalé udržitelnosti životního prostředí a vybudování světového partnerství. Stejně jako většina zemí v Africe i Malawi bojuje s virem HIV/AIDS. V roce 1990 trpělo 8,8 % z populace ve věku 15-49 let v zemi HIV/AIDS. Nejvyšší hodnoty byly naměřeny mezi lety 1998-1999, kdy podíl nakažených z celkové populace činil 16,7 %. Od té doby začalo množství nakažených klesat, v roce 2015 dosáhlo 9,1 % (The World Bank [online])⁵².

Malawi se připojila k cíli UNAIDS tzv. cíl 90-90-90 ke zlepšení pandemie AIDS/HIV.

Cíl se skládá z následujících dílčích cílů (ANON. nedatováno)⁵³:

- do roku 2020 diagnostikovat 90 % ze všech lidí žijících s HIV
- do roku 2020 udržet 90 % těch, kteří byli diagnostikováni antiretroviální terapií⁵⁴
- dosáhnout u 90% lidí virové suprese u jedinců ve fázi antiretroviální terapie

Lze vidět, že země se opravdu snaží i po ukončení MDGs bojovat s nemocí HIV/AIDS, a zlepšit zdraví svých obyvatel. Problém i nadále představuje negativní postoj lidí k antikoncepci, nedostatečné znalosti o sexu a viru HIV.

Druhou nejvíce problematickou nemocí v zemi po HIV/AIDS je výskyt malárie. V roce 2010 bylo podle Ministerstva zdravotnictví Malawi⁵⁵ nahlášeno přibližně 7 milionů případů, u kterých bylo podezření na malárii z celkové populace 14 milionů. Z toho většinu nemocných představují děti mladší pěti let a těhotné ženy, které jsou nejvíce ohroženými skupinami. Z 2,7 milionů dětí mladších pěti let se v roce 2010 téměř polovina nacházela v oblasti vyšší intenzity přenosu. Z toho vyplývá, že je důležité snížit množství nakažených i kvůli dětské a mateřské úmrtnosti. Je důležité, aby především děti a těhotné ženy měly přístup k lékům a zkušeným zdravotníkům a k ochraně před infekčními komáry (sítě), naštěstí však došlo ke zvýšení opatření i k léčbě.

Avšak zdaleka největším problémem je tuberkulóza. Právě ta má na svědomí nejvíce obětí v zemi. Obyvatelé ve městech jsou nemocí méně postiženi, ve větším nebezpečí

⁵² Prevalence of HIV, total (% of population ages 15-49) | Data. Data | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.AIDS.ZS?locations=MW>

⁵³ HIV & AIDS Information: Topics - Achieving the 90-90-90 target. HIV & AIDS [online]. Copyright © NAM Publications, 2017. All rights reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://www.aidsmap.com/90-90-90>

⁵⁴ léčebný postup (protivirové léky)

⁵⁵ Ministry of Health Malawi Home. [online]. Copyright © 2016 Ministry of Health. All Rights Reserved. [cit. 09.05.2017]. Dostupné z: <http://www.health.gov.mw/>

jsou venkovské oblasti. Zde žijí nejchudší obyvatelé, kteří nemají dostatek pitné vody a potravin, jsou oslabeni, a tudíž u nich hrozí vyšší riziko nákazy. Navíc, pokud jsou lidé už nakaženi onemocněním HIV/AIDS, jejich imunita zeslábně a dochází k rychlejšímu šíření tuberkulózy. Většina HIV pozitivních lidí je nakažena právě tuberkulózou, která u této kategorie představuje nejčastější příčinu úmrtí. Naštěstí i počet nakažených touto nemocí poklesl. Na počátku plnění, tedy v roce 2000, bylo nakaženo tuberkulózou 392 z 1000 lidí. Do roku 2015 došlo k poklesu – 193 nakažených lidí z 1000 mělo tuberkulózu (The World Bank [online])⁵⁶.

Mezi další naplněné cíle patří zajištění udržitelnosti životního prostředí. I přesto, že došlo ke snížení podílu lesní plochy, především vlivem populačního růstu a kácením pro získání prostoru a paliva, podařily se dílčí úspěchy. Mezi největší patřilo zvýšení počtu lidí, kteří měli přístup k nezávadné pitné vodě, protože pití nezávadné vody má pozitivní vliv na zdraví lidí. V roce 1990 mělo pouze 42,5 % lidí přístup k pitné vodě, avšak do roku 2015 se situace velmi zlepšila na 90 % lidí (The World Bank [online])⁵⁷. S těmito číselnými údaji bylo Malawi vzhledem k ostatním zemím subsaharské Afriky nad průměrem. Ke zlepšení došlo i v používání nezávadné vody v zemědělství. Dalším velmi pozitivním výsledkem, který určitě zlepší život obyvatel, je přístup k vylepšeným hygienickým zařízením. Na počátku MDGs mělo přístup k sanitárním zařízením pouze 34,3 % populace, nadále neustále docházelo ke zlepšování. Při vyhodnocování MDGs v roce 2015 mělo přístup 41 % obyvatel k vylepšeným hygienickým zařízením (The World Bank [online]). Změna byla opravdu malá, ale na druhou stranu k základním hygienickým zařízením mělo přístup více jak 95 % obyvatel.

Obrovský problém pro udržitelnost životního prostředí, a to především z důvodů postupujícího odlesňování, nedostatečného přístupu ke zlepšeným hygienickým zařízením, jsou především obyvatelé chudinských čtvrtí – slumů, jejichž počet se s růstem populace a migrace zvyšuje. Před Rozvojovými cíli tisíciletí byl podíl lidí žijících ve slumech téměř 95%. Díky zásahu vlády a nápadu umožnit chudým lidem žít mimo slumy v bytech s nízkými náklady, se jejich podíl do roku 2015 snížil více jak o 30 % (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015). Osmým a zároveň posledním cílem MDGs, jež se také podařil splnit bylo vytvoření globálního partnerství pro rozvoj. Díky rozvoji partnerství mezi Malawi a rozvinutými

⁵⁶ Incidence of tuberculosis (per 100,000 people) Data. The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 30.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.TBS.INCD?locations=MW>

⁵⁷ Improved water source (% of population with access) | Data. The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 30.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SAFE.ZS?locations=MW>

státy, začaly do země přicházet finanční prostředky a pomoc. Byla navázána mezinárodní spolupráce s rozvinutými zeměmi, např. s Japonskem a Čínou.

Co je možná pro nás Evropany nepředstavitelné, je skutečnost, že v Malawi není dostatečně rozvinutá telekomunikační síť. Pokud si uvědomíme, kolik lidí v našem okolí nepoužívá mobilní telefon, budou se nám zdát následující čísla velmi nízká. Pro představu, např. v roce 2004 pouze 4 % lidí byli předplatitelé mobilních telefonů. Avšak do roku 2015 došlo k rozšíření počtu firem, které provozovaly telekomunikační služby, a tím pádem se množství uživatelů zvýšilo. V roce 2015 používalo mobilní telefony přibližně 40 % lidí (Government of Malawi: Ministry of Finance Economic Planning and Development, 2015).

I přesto, že země patří k těm nejméně rozvinutým, a na začátku plnění Rozvojových cílů tisíciletí nebyla situace v zemi vůbec dobrá, podařilo se Malawi při plnění dosáhnout obrovských pokroků. Zásadou MDGs se Malawi stalo potravinově soběstačnou zemí, která byla schopna produkovat potravinové přebytky. Plánovaný růst ekonomiky ve výši 6 % byl podle Mezinárodního měnového fondu překročen o 1,50 %. Došlo i k rozvoji infrastruktury po celé zemi.

Země rozhodla v boji proti problémům neustávat a přidala se k pokusu o naplnění Cílů udržitelného rozvoje, které by mohly situaci v zemi ještě více posunout směrem k lepšímu. Vyhlásila devět priorit, které je třeba podpořit, jako např. další podpora zemědělství, průmyslu a dopravy, boj proti AIDS a malárii, podpora vědy a vzdělání, zdravotnictví, budování kanalizace a hygienických zařízení.

Závěr

Cílem teoretické části práce bylo seznámit čtenáře se vznikem Organizace spojených národů, jakožto tvůrcem programu Rozvojové cíle tisíciletí a s programem konference, na které došlo k ratifikaci Miléniové deklarace – Summit tisíciletí, jejíž součástí program je. Důležitou kapitolou teoretické části práce je kapitola Rozvojové cíle tisíciletí, jejímž úkolem bylo popsat základní charakteristiky osmi rozvojových cílů a jejich dílčích úkolů, shrnout jejich celosvětové výsledky a stručně zhodnotit, zda byl či nebyl program úspěšný. Zjištěním bylo, že úspěchů a pokroků v plnění nebylo dosaženo rovnoměrně. Nejmenšího nebo dokonce téměř žádného pokroku bylo dosaženo především v afrických zemích, zatímco například v Číně nebo v Indii byl pokrok obrovský.

Hlavním cílem práce bylo zhodnotit výsledky agendy v jižní Africe a v zemi Malawi. Oba cíle práce byly naplněny zjištěním informací z výročních zpráv OSN, především pro rok 2015, které se týkaly procesu plnění programu. Při zhodnocení výsledků v regionu jižní Afriky jsem vzhledem k patnácti různým státům, které v oblasti podle organizace Jihoafrické rozvojové společenství leží, došla k různým výsledkům. Bylo zjištěno, že se situace nezlepšila úplně ve všech zemích jižní Afriky, protože na jejich zlepšení mají vliv např. válečné konflikty, šíření nemocí, nedostatek potravin a vody, zaostalost států a rychlý růst počtu obyvatel. Hodně lidí žije v regionu ve slumech, což jsou chudinské čtvrti, ve kterých je nedostatek potravin a pitné vody, hygienických zařízení, jsou bez kanalizace i elektřiny. Právě v těchto čtvrtích bydlí nejchudší lidé. Proto je zřejmé, že prvního cíle – snížení extrémní chudoby a hladu nebylo dosaženo. Mezi největší úspěchy v zemích jižní Afriky patřilo zlepšení míry školní docházky na základních školách, následkem toho nárůst počtu gramotných lidí. I nadále však přetrvává rozdíl mezi vzděláním mužů a žen. Ženy plní především roli matky a starají se o domácnost, tudíž převládá počet gramotných mužů. Pokrok byl zaznamenán i při snižování dětské úmrtnosti, avšak vzhledem k rychlému růstu populace byl výsledek jen dočasný. Nejlépe z regionu si vedly tyto státy: Madagaskar, Malawi, Tanzanie a Mosambik. Ve všech zemích regionu došlo k zastavení rychlého šíření malárie a tuberkulózy, přesto je počet nakažených lidí stále vysoký a v řádech tisíců. Počet nakažených virem HIV/AIDS byl největší v Jihoafrické republice, a to především kvůli vysokému počtu případů znásilnění a vysoké kriminality, tento počet se však podařilo

snížit. Z informací zjištěných při zhodnocování výsledků lze říci, že státy jižní Afriky vyvinuly poměrně velkou snahu pro zlepšení svých situací, ale protože kontinent patří stále k nejproblematičtějším, je nutné v boji proti zhoršení pokračovat. Dle mého názoru je snaha zlepšit situaci nepopíratelná ve všech oblastech, ne vždy se však vše daří. Někdy vidím příčinu v nedostatku financí, jinde naráží na rozdílnou kulturu a tradice. Po ukončení Rozvojových cílů tisíciletí byla vytvořena nová agenda – Cíle udržitelného rozvoje, ty by mohly přispět ke zlepšení situace v Africe do roku 2030. Vzhledem k výše uvedeným výsledkům Cílů tisíciletí si však nemyslím, že průběh jejich plnění bude mít vyšší úspěšnost.

Druhým cílem bakalářské práce bylo zhodnotit výsledky jednotlivých Rozvojových cílů tisíciletí v zemi Malawi, jakožto jednoho ze států jižní Afriky. Miléniovou deklaraci Malawi podepsalo v roce 2000, což znamená, že v tomto roce bylo započato plnění úkolů. Stát si při jejich plnění vedl v porovnání s ostatními zeměmi subsaharské Afriky relativně dobře. V zemi došlo k naplnění čtyř z osmi cílů a některé se dokonce podařilo splnit s předstihem. Splněny byly následující cíle: snížení dětské úmrtnosti, boj s HIV/AIDS, tuberkulózou a malárií, zajištění udržitelnosti životního prostředí a vybudování světových partnerství pro rozvoj.

Zjistila jsem, že se v zemi nepodařilo snížit počet lidí žijících v extrémní chudobě. Důvodem je, že Malawi, stejně jako téměř všechny země v Africe, patří k poměrně zaostalým a chudým. Úspěchem bylo snížení počtu hladovějících lidí, především dětí. Přesto i po snížení počet hladovějících v roce 2015 představoval téměř 16 %. Zjištěním bylo, že ke snížení došlo především v městských oblastech, protože ve venkovských oblastech a v chudinských čtvrtích – slumech žili ti nejchudší, kteří neměli dostatek finančních prostředků na zajištění obživy. Avšak je nutné říct, že díky podpoře vlády a realizaci projektu nízkonákladového bydlení, se počet chudých žijících ve slumech snížil o 30 %, zatímco před plněním Cílů v nich žilo téměř 95 % populace. Dále jsem zjistila, že se podařilo zvýšit počet dětí navštěvujících základní školu, avšak úspěch nebyl stoprocentní. V roce 2015 činilo množství zápisů 85 %. Důvodem nízké míry školní docházky byla především vzdálenost školy od místa bydliště, nedostatek škol a učitelů. V zemi se nepodařilo zajistit rovnost mezi pohlavími a posílit roli žen ve společnosti. To souvisí s předchozím cílem a s faktem, že procento vzdělaných žen je nižší než mužů. Ženy stejně jako v jiných státech Afriky plní tradiční úlohu a starají se

především o domácnost a děti. Proto mají i muži výraznější zastoupení v parlamentu – 83,4 %.

Největším úspěchem v Malawi bylo snížení dětské úmrtnosti (splněný cíl), což se podařilo s předstihem. V roce 1992 zemřelo 234 z 1000 dětí do věku pěti let, v roce 2015 „jen“ 85. Podařilo se to hlavně díky zlepšení úrovně zdravotnictví a vyššímu rozpočtu na léčení nemocných. Na druhou stranu se však nepodařilo zlepšit zdraví matek (pátý cíl), které s dětskou úmrtností velmi souvisí. Cílem agendy bylo dosáhnout 155 mateřských úmrtí na 100 000 živě narozených dětí, bohužel v roce 2015 byla hodnota 574 úmrtí.

Poslední tři z cílů byly podle dat získaných pro napsání práce naplněné. Podařilo se snížit množství lidí nakažených virem HIV/AIDS. Ke snížení začalo docházet od roku 2000 a v roce 2015 bylo pouze 9 % z populace nakažených. Druhou závažnou nemocí v Malawi byla podle zpráv malárie. Nejvíce ohroženou skupinou byly malé děti a těhotné ženy. Naštěstí došlo ke zlepšení léčby a byla zavedena opatření proti komárům, kteří tuto nemoc přenášejí. Největším problémem v chudých čtvrtích byla tuberkulóza. Na tuto nemoc na začátku plnění Cílů zemřelo 392 z 1 000 lidí. V roce 2015 jejich počet klesl na 193. Za velký úspěch považují zvýšení počtu lidí, kteří měli přístup k nezávadné vodě a také zvýšení počtu lidí, kteří měli lepší přístup k základním hygienickým zařízením. Bez pomoci ostatních států a organizací by se situaci v Malawi nepodařilo zdaleka tak zlepšit, protože stát patřil mezi nejzaostalejší. Proto bylo vybudování partnerství mezi státy (osmý cíl) považováno za úspěch.

Důležité je zmínit, že se země i po ukončení agendy Rozvojových cílů tisíciletí rozhodla v boji proti problémům neustávat. Naopak bude usilovat o naplnění Cílů udržitelného rozvoje, které mají být splněné do roku 2030.

Použitá literatura

1. About the OECD - OECD. OECD.org - OECD [online]. Copyright © 2016 Organisation for Economic [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>
2. AMO.cz - Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Copyright © [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Oficiální-rozvojová-pomoc-GA.pdf>
3. ANON., nedatováno. Africa's Recent MDG Performance. *African Development Bank* [online] [vid. 2017a-04-26]. Dostupné z: <https://www.afdb.org/en/topics-and-sectors/topics/millennium-development-goals-mdgs/africa%e2%80%99s-recent-mdg-performance/>
4. ANON., nedatováno. Rozvojové cíle tisíciletí : ČpCH. *Česko proti chudobě* [online] [vid. 2017b-04-11]. Dostupné z: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicil...>
5. ANON., nedatováno. Secretary-General's Report to Ministers 2016 | OECD READ edition. *OECD iLibrary* [online] [vid. 2017c-04-12]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/secretary-general-s-report-to-ministers-2016_sg_report-2016-en
6. ANON., nedatováno. *Topics - Achieving the 90-90-90 target* [online] [vid. 2017d-04-29]. Dostupné z: <http://www.aidsmap.com/90-90-90>
7. ANON., nedatováno. Voda vzácnější než zlato. Vítejte v Africe. *National Geographic Česko* [online] [vid. 2017e-04-12]. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/voda-vzacnejsi-nez-zlato-vitejte-v-africe.html>
8. ATLAS: Malawi. Online Encyclopedia, Almanac, Atlas, Biographies, Dictionary, and Thesaurus | Infoplease [online]. Copyright © 2000 [cit. 02.05.2017]. Dostupné z: <https://www.infoplease.com/atlas/malawi>
9. AWORTWI, Nicholas, Herman MUSAHARA a ORGANIZATION FOR SOCIAL SCIENCE RESEARCH IN EASTERN AND SOUTHERN AFRICA, ed., 2015. *Implementation of the millennium development goals: progresses and challenges in some African countries*. Addis Ababa, Ethiopia: Organisation for Social Science Research in Eastern and Southern Africa (OSSREA). ISBN 978-99944-55-82-9.

10. BOOKMILLER, Kirsten Nakjavani, 2008. *The United Nations*. New York: Chelsea House. Global organizations. ISBN 978-0-7910-9540-9.
11. Co je to slum?. ADRA Česká republika [online]. Copyright © 2014 ADRA [cit. 27.04.2017]. Dostupné z: <https://www.adra.cz/document/co-je-to-slum>
12. FAO [online]. Copyright © Dostupné z: <http://www.fao.org/sustainable-development-goals/mdg/en/>
13. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UN [online] dostupné z: <http://www.fao.org/childlabouragriculture/en/>
14. GDP per capita (current US\$) | Data. Data | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=MW>
15. HANHIMÄKI, Jussi M., 2015. *The United Nations: a very short introduction*. Second edition. Oxford ; New York: Oxford University Press. Very short introductions, 199. ISBN 978-0-19-022270-3.
16. HIV & AIDS Information: Topics - Achieving the 90-90-90 target. HIV & AIDS [online]. Copyright © NAM Publications, 2017. All rights reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://www.aidsmap.com/90-90-90>
17. Improved water source (% of population with access) | Data. The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 30.04.2017]. Dostupné z:
18. Incidence of malaria (per 1,000 population at risk) | Data. Data | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 29.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.MLR.INCD.P3?locations=MW>
19. Incidence of tuberculosis (per 100,000 people) Data. The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 30.04.2017]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.TBS.INCD?locations=MW>
20. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE, 2005. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha: Informační centrum OSN. ISBN 978-80-86348-01-8.

21. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE, 2014. *Vše o OSN: historie, struktura, financování*. V Praze: Informační centrum OSN. ISBN 978-80-86348-18-6.
22. International Monetary Fund: Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP) - All Documents - Sorted By CountryName. Document Moved [online]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/prsp/prsp.aspx>
23. KALINGA, Owen J. M., 2012. *Historical dictionary of Malawi*. 4th ed. Lanham, Md: Scarecrow Press. Historical dictionaries of Africa. ISBN 978-0-8108-5961-6.
24. KOIVUROVA, Timo, 2014. *Introduction to international environmental law*. Abingdon, Oxon: Routledge. ISBN 978-0-415-81574-1.
25. MDG 2: -Achieve universal primary education. Millennium Development Goals - UN Millennium Project [online]. Dostupné z: <http://www.mdgmonitor.org/mdg-2-achieve-universal-primary-education/>
26. Ministry of Health Malawi Home. [online]. Copyright © 2016 Ministry of Health. All Rights Reserved. [cit. 09.05.2017]. Dostupné z: <http://www.health.gov.mw/>
27. MŽP ČR, 2010. Konference OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012. <http://> [online] [vid. 2017-04-10]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/konference_osn_udrzitelny_rozvoj_2012
28. NOVÁČEK, Pavel, UNIVERZITA PALACKÉHO a PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA, 2010. *Udržitelný rozvoj*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2514-6.
29. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ, 2010. *Vše, co jste chtěli vědět o Spojených národech: pro studenty středních škol*. Praha: Informační centrum OSN v Praze. ISBN 978-80-86348-12-4.
30. OSN Praha. OSN Praha [online]. Copyright © 2005 UNIC Praha [cit. 03.04.2017]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=689>
31. PETER P. ROGERS ET AL., 2012. *An Introduction to Sustainable Development*. B.m.: Earthscan. ISBN 9781844075214.
32. Prevalence of HIV, total (% of population ages 15-49) | Data. Data | The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved.

- [cit. 29.04.2017]. Dostupné z:
<http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.AIDS.ZS?locations=MW>
33. ROZVOJOVÉ CÍLE TISÍCILETÍ : ČpCH. Home : ČpCH [online]. Dostupné z:
<http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicil>
34. ROZVOJOVÉ CÍLE TISÍCILETÍ: Home: ČpCH [online]. Copyright © [cit. 04.04.2017]. Dostupné z:
http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/brozura_cpch_parlamentni_debata_2007.pdf
35. SADC – Regional Organisations, Regional Integration. [online]. Copyright © 2017 Regional Organisations, Regional Integration [cit. 24.04.2017]. Dostupné z: <http://www.rori.eu/organisations/sadc/>
36. Southern African Development Community: SADC Facts & Figures. Southern African Development Community: Home [online]. Copyright © SADC 2012 [cit. 24.04.2017]. Dostupné z: <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/sadc-facts-figures/>
37. Sustainable Development Knowledge Platform. Home: Sustainable Development Knowledge Platform [online]. Dostupné z:
<https://sustainabledevelopment.un.org>
38. Školní atlas světa | Informační portál pro učitele, žáky a studenty nejen o školních mapách a atlasech [online]. Dostupné z: <http://www.skolniatlassveta.cz>
39. The World Bank [online]. Copyright © 2017 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 25.04.2017]. Dostupné z:
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2015&locations=L S-ZW-MG-TZ-MZ-ZM-CD-MW-SZ&start=1976&view=chart>
40. THOMAS ROBERT MALTHUS, 2002. *Esej o principu populace*. B.m.: Ivo Šebestík. ISBN 80-85436-80-9.
41. Top 10 Richest Countries In Africa 2016. Ranking Interesting Facts About Africa [online]. Copyright © 2013 [cit. 25.04.2017]. Dostupné z:
<http://www.africaranking.com/richest-countries-in-africa/>
42. UNICEF STATISTICS [online]. Dostupné z: <https://data.unicef.org/topic/child-survival/under-five-mortality/>
43. UNITED NATIONS, 2015. *Millennium development goals report 2015*. Place of publication not identified: United Nations Pubns. ISBN 978-92-1-101320-7.

44. UNITED NATIONS a DEPARTMENT OF PUBLIC INFORMATION, 2014. *Basic facts about the United Nations 2014*. [online]. New York: United Nations Department of Public Information [vid. 2017-04-02]. ISBN 978-92-1-056166-2. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=664402>
45. ÚMLUVA O BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI. AOPK ČR [online]. Copyright © 2017 [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvy/umluva-o-biologicke-rozmanitosti/>
46. VANĚK, Rostislav, Gro Harlem BRUNDTLAND a Pavel KORČÁK, 1991. *Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj*. Praha: Academia : Ministerstvo životního prostředí České republiky. ISBN 978-80-85368-07-9.
47. WELCOME TO THE UNITED NATIONS [online]. Copyright © Ig [cit. 03.04.2017]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20PC%20final.pdf
48. WILKINSON, Rorden a David HULME, ed., 2012. *The Millennium Development Goals and beyond: development after 2015*. London ; New York: Routledge. Routledge global institutions series, 65. ISBN 978-0-415-62163-2.
49. World Bank [online]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/download/POP.pdf>
50. WORLD HEALTH ORGANIZATION. WHO [online]. Dostupné z: <http://www.who.int/en/>
51. World travel and tourism council [online]. Copyright © [cit. 07.05.2017]. Dostupné z: http://www.tourism-generis.com/_res/file/3942/49/0/Malawi2015.pdf
52. 2016 Progress reports submitted by countries | UNAIDS. UNAIDS [online]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knowyourresponse/countryprogressreports/2016countries>

